Пщэдей Хэкум и хъумакIуэм и махэщ

ФИФI ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ IЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКIУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭХЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЬАНДЭРЭ КЪЫДОКI

№31 (21.939) ● 2011 гъэм мазаем (февралым) и 22, гъубж ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокI ● И уасэр соми 3-щ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

ЩытыкIэ ткIий щагъэув

● Дыгъуасэ

Урысей Федерацэм и Президентым и полномочие лIыкIуэ Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ щIыналъэм щыIэ Хлопонин Александрэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и Iэтащхьэ Къанокъуэ Арсенрэ дыгъуасэ Тыркуазэ кьалэм щыIуищащ Iахьысэм, Iуащхьмахуэ районым, кьужьэ администрацэхэм, жылагъуэ, дин организацэхэм, Iуэхущ1ап1эхэм я унафэщIхэмрэ я лIыкIуэхэмрэ.

ЗЭХЫХЬЭ къыщыдэIуихым Хлопонин Александр кьыхигъэщащ иужьрей зэманым республикэм къыщыхъуэм хуабжьу зэригъэпIейтейр икIи ахэр пшэчынкIэ Iэмал гуэри зэрыщымыIэр.

- Къанокъуэ Арсенрэ сэрэ мы махуэ гъунэгъуэм къралым и Президентым дыхэзэнущ. Абы и пэ кIихуэу нобэрей щытыкIэр къызыхэкIыу къэфлытэмрэ ахэр зэстес щIыжьнымкIэ лэжьыпхъэхэмрэ къызэрывгурыIуэр си щхьэкIэ зэзгъэщIэну сыхуейт. Щхьэ дрихуIэнкIэ хьуа игъащIэми хьэщIэкIэ фIы республикэ щIэращIэм терроризм пэщIэтыным теухуа щытыкIэ ткIий щыдгъэувыну, щIыуэ сэфэтыпи икIа щIэпхъаджащIэхэм щIыналъэ псор ягъэшыкIэныр дауэ къэдгъэхъуа? - захуигъэзащ зэхуэсэхэм полномочие лIыкIуэм и псалъэр зыпулIм.

КъБР-м и Президентым къигъэлъэгъуащ республикэм щекIуэкIэхмкIэ ихьэжъуаплныгъэр нэсу зэрызыхищIэр икIи мамыр псэукIэр зэтеувэжа хъун папщIэ, администрацэхэм я Iэтащхьэхэми зэрахудимычыхьнур.

Iуащхьэмахуэ районымрэ Бахъсэн куейм и языныкъуэ щIыпIэхэмрэ терроризм зэрыщебэныну пIалъэр иухынкIэ ягъэува щытыкIэ ткIийм щыгъэсIэлIкIыла Iуэхугъуэ нэхъыщхьэхэм Къанокъуэ Арсен кьытеувыIа нэужь, хьыбарегъащIэ Iэнатlэхэм я лжьакIуэхэр хэмыту псалъэмакъым пащащ.

ЗэIущIэм хэтащ Урысейм и МВД-м КИФЩIи-м щиIэ управленэ нэхъыщхьэм, КъБР-м и Правительствэм, республикэм и Президентым и Администрацэм я унафэщIхэу **Ченчик Сергей, Меркулов Александр, Жамборэ Владимир,** Къэбэрдей-Балъкъэрым и Жыгъэгъуэ палатэм и тхьэмадэ **Тау Пщыкъан**, ирагъэблэгъа къулыкъущIэхэр.

АРУАН Алий.

Сурэтхэр **МАМИЙ Руслан** *трихащ.*

Къанокъуэ Арсен хэкIуэдам и Iыхьлыхэм яхуэгуэзащ, уIэгъэ хъуахэм ящIэупщIащ

Къэбэрдей-Балъкъэрым щIэпхъаджагъэхэр зэрыщIэзэхащIыхьам къыхэкIыу, КъБР-м и Президент Къанокъуэ Арсен лэжьыгъэ Iуэхуэр зэпигъэурэ, икIэщIыпIэкIэ Налшык къигъэзэжащ.

ПщыхЬэщхьэм гувауэ къыдзэрысыжу, Хьэсэней къуажэм кIуэри, ар администрацэм и Iэтащхьэ Фриев Рэмэзан зэрауклам къыхэкIыу абы и адэ-анэмрэ и щхьэгъусэмрэ яхуэгуэзащ. КъБР-м и Президентым абыхэм быдэу яжриаIу унагъуэр дэIэпыкъуэгъуншэу къызэрамыгъэнэнур, мы щIэпхъаджагъэри зэрызэхэгъэкIынур.

Дыгъуасэ пшэдджыжьым Къанокъуэ Арсен республикэ клиникэ сымаджэщым кIуаи икIи мазаем и 18-м терроризм уIэгъэ ящIа Белоконь Валерий, Ефремов Сергей сымэ ящIэупщIащ. Республикэм и Iэтащхьэр Белоконь Валерий хуэгуэзващ абы и кIуэр зэрауклам къыхэкIыу. КъБР-м узыншагъэр хьумэныжьмкIэ и министр Амщокъуэ Фатlимэт Президентым жриаIащ уIэгъэ хьуахэм тэмэму зэрелъэзэр, абыхэм я узынщагъэм къызэригъэзэр. Къанокъуэ Арсен министрым и пащ ирилъхьащ сымаджэхэр зыхуей псомкIи къызэригъэпэщну икIи абыхэм зэрелъэзэм и нэIэ тригъэтыну: «Терроризмэм я лей зытехьа уIэгъэхэр медицинэм и лэжьакIуэхэр ящIигъуу Москва щэжьныпрэ ахэр кьалащъхьэм и клиникэхэм щIэгъэгъуэлъхьэныпрэ къызэгъэпэщын хуейщ».

Къэбэрдей-Балъкъэрым и Президентым ыкIи террорым пэщIэтыныжьмкIэ лэжьыгъэхэр щIагъэжьхьэ республикэм къакIуэ туристхэм я бжыгъэр гъэмэщIэным теухуауэ КъБР-м и властхэм унафэ къызэращтар: «Дэ туристхэм иджьпсту щыIэ щытыкIэр зыхуэдэр зэгурыдогъаIуэ, икIи апхуэдэ лэжьыгъэ ирагъэкIуэкIыну дольэIу республикэм и бгылъэ щIыпIэхэм щыIэ турист базэхэмрэ санаторхэмрэ я унафэщIхэм».

ТОЛАСОВЭ Екатеринэ,

КъБР-м и Президентымрэ Правительствэмрэ я пресс-Iуэхущ1ап1эм и лэжьакIуэ.

КъБР-м къыщыщIагъэкI шхыныгъуэхэр дунейпсо утыкум щыпхагъэкIын папщIэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэр ящэ дыдэу хэтынущ SIA дунейпсо мэкъумэщ выставкэу гъэкъэс къызэрагъэпэщым. Мы гъэм ар мазаем и 19 - 27-хэм Париж щекIуэкIынущ. А зэхьыхьэшхэм республикэр хэтыну УФ-м мэкъумэщ хозяйствэмкIэ и министр Скрынник Еленэ иригъэблэгъауэ щытащ Берлин щекIуэкIа «ЩхъуантIагъэм и тхьэмахуэ-2011» выставкэм Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм къыщызэригъэпэща стендым щыгъуазэ зищIа нэужь.

Иджы ди деж щыIэ мэкъумэщ предприятэ нэхъыфIу 12-м щагъэхьэзыр пивэмрэ псы зэмылIэужьыгъуэхэмрэ, Iэфыкlэхэр, фадэхэкIэр, сэхуран дагъэр, пхъэщхьэмыщхь гъэфIэIуахэр, Iусинтхъэ дрожжэхэр, ди губгъуэхэм помидорхэмрэ мыIорысымрэ щагъэлъэгъуэнущ Франджыи и кьалащхьэм. Италием щыщ «Форхер», «Лукини» фирмэхэу инноваци проектхэр Къэбэрдей-Балъкъэрым щызыгъэзащIэхэм ягъэлъэгъуэнущ иджырей теплицэхэмрэ пасэу ягъэзыпыкIэ жыг хадэхэмрэ я макетхэр.

SIA гъэлъэгъуэныгъэм Iэмалыщ1эхэр къызэIуихынущ Къэбэрдей-Балъкъэрым и мэкъумэщыщIэхэм я Iэдакъэщ1экIхэр зэгунэкIэ Адэ-анэхэм зэхалъхьа сом мин 73-мкIэ пэмыжьыпIэ зэрагъэпэщынущ. Урыс ирагъэкIуэкIа, Италием щыщ «Форхер», «Лукини» фирмэхэм ящыщ щагъэсэбэп технологиехэмрэ щыгъуазэ зыщIынымкIэ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и делегацэм и унафэщIу щытынущ республикэм мэкъумэщ хозяйствэмкIэ и министр Къаздэхъу Альберт.

САМЧЕНКЭ Светланэ.

Я къалэнхэм полъэщ

Совет Союзым и лъэхъэнэм Iэщ1экIэ Зэщ1эуэзэда Къарухэм къулыкъу щызыщIахэмрэ дзэм щымыIахэмрэ, зэныбжь пэтми, зэхуэдэу ялытэн папщIэ ильэс бжыгъэ дэкIын хуейт. НэгъэуэщIу жыпIэмэ, армэм щыIэм пщIэрэ щхьэ нэхъ иIэт, ар лIыпIэ нэхъ нувауэ кьалытэрти, дзыхь нэхъ хуащIырт. Зи къуэр ильэс 18 ирикъуа адэ-анэм гупсысэн щIадзэрэтэкъым, я быныр дзэм къулыкъу щищIэну зэрамыгъэкIуэн Iэмал кьалъыхъуэу.

Нобэ дней уэрэкIэри, къэралри, Iэщ1экIэ Зэщ1эуэзэда Къарухэри нэгъэущI хуащ. Зыхуэ1уа щы1экъым ильэскIэ Хэкум Iэщ1епхъэ, нэхъ тэмэму жыпIэмэ, зэи зи нэгу уимыпIа цIыхухэм ягъэсэн хуейуэ ept уи быныр зауэ Iэнатlэ, псэззэпльхьэпIэ къыйухутэныр, абы къэралыр хуэныкъуэ щIэхъуа щхьэусыгъуэр уэрэн къулыкъу ящIэн папщIэ уи унэ щIашами кьывгурамыгъаIуэу.

Нэхъ гугъуэжращи, ар Iуэуэфынущ лъэпкъ зэхэгъэзэк зыщIу кьытегуплI гупсэм, унафэщIхэм, уеблэмэ жылагъуэм.

Зыщыгуфыкьыпхъэщи, апхуэдэ Iуэкуэ мыщхьэпэхэр куэдрэ къэхъуркъым, КъБР-м и дзэ комиссариатым и унафэщI Харламов Евгений и псалъэхэм ятелщIыхьмэ, гупытэншэуэр къэралым зэи къигъанэркъым.

Хэкум и хъумакIуэм и махуэр къыззырыблагъэр къэдгъэсэпэри, дэ абы зыхуэдгъэзащ ди республикэм щыпсэухэр дзэм къулыкъу щыщIэным ехьэлIауэ нэхъ зыгъэпIейтей упщIэхэмкIэ.

КъБР-м и дзэ комиссар Харламов Евгений.

- Евгений, дзэм къулыкъу щызыщIэнухэр гъэкIуэным-кIэ Къэбэрдей-Балъкъэрым кьыхуагъэува кьалэнхэр нэгъабэ дауэ игъэзащIа?

- Занщ1эу кьыжьыт1энщи, дэ ди кьалэнхэм хъарзынэу дапэлъэщащ, ауэ гу лыиввэгъэтэнщи, 2010 гъэм и гъатхэмрэ бжьыхьэмрэ дзэм къулыкъу щащIэну дгъэкIуэхэм я бжыгъэр зэхуэдэкъым: нэгъабэ гъатхэм цIыху 2500-м нэблагъэ кьулыкъу щIэным кьыхуедджа-мэ, бжьыхьэм я бжыгъэр 2000 ирикъуу щытакъым.

Мы гъэм и гъатхэм ди Iуэху зэрыхьунур жьIэ-гъуеиш, зэкIэ цIыху бжьгъэу дзэм ирадж1нур зыхуэдизыр кьыжьалакъыми. Ауэ, хуэгъэзэфащ1эу куэдкIэ сыщымыуэну Iуэхум сыщы-гъуаззщ, - гъатхэм кьулыкъу ящIэну дгъэкIуэнур цIыху 1700-рэ хуэдизэ хьунущ.

Дауи, дзэм кьулыкъу щищIэну зи ныбжь нэсауэ республикэм щыпсэур куэдкIэ нэхьыбэщ, итIанэ мы зэмыкIуэу кьанэхэр бжьыхьэм, е етIанэгъэ тхуэгъэкIуэнущ. Нэхъ тэмэму жыпIэмэ, я ныбжьыр ильэс 27-рэ ирикъуху, ахэри зы ильэскIэ къэралым и хъумакIуэ хэтынущ.

- Дзэм къулыкъу щызыщIэну хуэмейхэр куэд хуэрэ?

- Пэжыр жыпIэмэ, мащIэкъым. Урысейм и адрей щыналъэхэм тхуегъэпщIэнкъым, ауэ гъэ кIуам и бжьыхьэм дгъуэтыжакъым щIалэ 1700-м щIигъу. И нэхьыбэм, щхьэусыгъуэр зыщ - ахэр республикэм щыIэкъым, дзэкьапIэ кьалъыхъуэу Урысейм и кьалэ зэхуэмыдэхэм кIуэу щопсэу. Ахэр псори МВД-м и гъусэу дэ кьыдопльыхьуэ. А щIалэхэр хэбгъэзыхьу бгъэжьуанщ зэрымыкьынур дэри суд-хэми кьыдольытэри, тезыр ткIийм Iуэхур куэдрэ хуэкIуэркъым. Ильэс кьэс цIыхуи 10-м щыщIэдзауэ 20-м нэс тезыр тральхьэу ираш, и нэхьыбэм кьуэдыуэ сом бжьгъэ гуэр ирагъэт. Условнэ щIэхъуа бжьгъэ пыухыкIа зытралъхьахэр дэ дзэм кьулыкъу щищIэну кьедджэркъым, сыту жыпIэмэ, апхуэдэ тезыр зыхьаехэр а кьулыкъум гъэпIэ тщIыну ди кьалэнщ. ЗыхьымэжьныгъэмкIэ министерствэм и унафэкIэ.

- Апхуэдэхэр нэхъ мащIэ хьун папщIэ, зи ныбжьыр ильэс 18 ирикъуахэм фаIэлажьэр?

- Дауи, курыт еджапIэхэм, колледжхэм куууэ дапыщIащ, абы щеджэхэм ядэлэжьэныр зи кьалэн кьудамэхэрди зиIэщ. ОБЖ дерсхэр ди лэжьакIуэхэм щыгъэ щрадгъэкIуэкI а еджапIэхэм.

(КIэухыр 3-нэ нап.)

Фи гъащIэр мамыру щыIыну

Ди цIыхухъу лъапIэхэ!

КПРФ-м и Къэбэрдей-Балъкъэр рескомыр и гуапэу къывохъуэхъу Хэкум и хъумакIуэм и махуэмкIэ. Ар ди къралым нэхъ Iэтауэ щагъэлъапIэ гуфIэгъуэхэм ящыщщ, сыту жыпIэмэ Хэкур, лъахэр, унагъуэр хьумэныр дэтхэнэ зы цIыхухъуми щIыхь зыпылъ и кьалэнщ.

Фэ зи хьумакIуэу фыщыт зэпIэззэрытыныгъэмрэ тегушхуэныгъэмрэ лжьыгъэ тэмэм ехьэкIыныжьмрэ ехьулIэныгъэ инхэр кьэхьныжьмкIэ шэсыпIэр, ахэрщ Урысейм, дыщалъхуа Къэбэрдей-Балъкъэрым заужьныжьмкIэ, ди сабийхэм я кьэкIуэнуэр хуэфащуэ кьыззэпэщынынмкIэ хэзыхьпIэр.

Уэныщагъэ быдэ, кьару мыкIуэщIыж фиIэну, евгъажьэ Iуэху псори кьыввэхъулIэну, фи гъащIэр мамыру щытыну дыныввохъуэхъу.

КПРФ-м и Къэбэрдей-Балъкъэр реском

● Прохладнэ къалэ

Анэхэр лэжьэфын хуэдэу

Прохладнэ къалэм и курыт еджапIэ № 5-м зи школ кIуэгъуэ мыхъуахэр щагъасэ и 19-нэ къудамэм нэхъ цIыкIу дыщэхэм папщIэ гуп щхьэхуэ кьыщыззрагъэпэщащ. Иджы абы щыIыгъыну сабий 15-м я анэхэр лажьэ хьунущ.

ЦIыкIуэхэм щакIэльыпIыну пэшыр кьудамэм и лжьакIуэхэм зыхуеиI хуагъэзащ. Адэ-анэхэм зэхалъхьа сом мин 73-мкIэ пэмыжьыпIэхэр кьащхьэхуащ, псы щIэжьпIэкъэ, кIуапIэхэр зэрагъэпэщыжкащ. Сабийхэм я щыгъын фIэдзапIэхэр, зыгъэльапIэ цIыкIуэхэр кьагъэщIэрпIэмэ, Iунэ щIэхъуэжьмрэ, нэгъуэщI зыкъыгъэлъагъуэ щагъэхьэзыр и кьудамэм и студентхэм фокIадэм щегъэжьауэ я Iэщ1агъэм зэрыхагъэхьэуэну планхэр щызэхалъхьэ, - кьигъэльэгъуащ абы.

Зэрыджэгу хьэпшыпхэм, тхьилъхэм, зэрытхэнухэм, сурэт зэращIынухэм, нэгъуэщIхэми кьадэкIуэу, макьамэ зэредэIуэну Iэмэпсымэрэ сабэщыпрэ тыгъэ гуащIащ. Бынищ зиIэ щхьэзэкьуэрылажьэ Кьуажь Еленэ кьызэрыхигъэщамкIэ, Iэнатlэ Iут анэхэм апхуэдэ гупыгъэ зэрагъуэтыжьу я кьалэм Iуэхуфl нэхьыбэ зэрыхуащIэнум унагъуэхэр трегъэгушхуэ.

ПАНФИЛЕНКЭ Людмилэ.

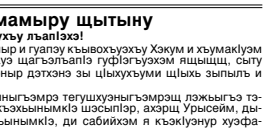

Адыгейр къыхах

АДЫГЕЙ. ***Иджыблагъэ Тыркуи щекIуэкIа дунейпсо турист гъэлъэгъуэныгъэм республикэм и лIыкIуэхэр хэтащ. Экономикэ зыужьыныгъэмрэ сатумкIэ министр Iыхьэс Мазыечэрэ щэнхабзэмкIэ министр Щэмсо Гъазийрэ президент Тхьэкlуащэ Аслъэнджэрий абы къринкIуахэм щыгъуазэ ящащ.***

ИСТАМБЫЛ щекIуэкIа Гъэлъэгъуэныгъэм ирихьэлIа, Тыркум щэнхабзэмрэ туризмэмкIэ и министр Ертугъул Гюнай Адыгейм и стендым фIэхьэлэмэту еплъащ. Выставкэм кьеклуэ Iа куэдым республикэм и экспозицэр гъэщIэгъуэн ящыхьащ. Гъэльэгъуэныгъэм къринкIуахэм тетуха пресс-конференцым зэрыщыжаIамкIэ, тырку туристэр еблэгъану ахэм зэрызыкъуахэ къыхахащ Адыгейр.

Мэзкуу макIуэ

АБХЬАЗ. ***Кавказым щыпсэу лъэпкъхэм я щэнхабзэ фестиваль Мэзкуу щекIуэкIынущ.***

«Кослос» хьэщIэныгъэм и концерт тыпIэм щызэхэтыну а Iуэхугъуэм и рагъэблагъэхэм яхэтщ Абхъазым и лIыкIуэхэр.

«КАВКАЗЫМ щыпсэу лъэпкъхэм я урысей конгрессым» Мэзкуу и правительствэр и щIэгъэкъуэну къызэригъэпэща фестиваль Кавказ Ищхъэрэм, Кавказ щIыб щIыналъэм щыпсэу лъэпкъхэм я творческэ гупхэм, ансамблхэм, уэрэдыкIыуэхэм утыку ирахьэнущ я щэнхабзэ пльыфэбзэр, лIэщIыгъуэ куэд хьуауэ кьадекIуэкI хабзэхэм я кьулеягъыр.

УЭРДОКЪУЭ Женя.

● УФ-м и Къэрал Думэм

Уней лъапсэхэм къыщагъэкIым налог тралъхьэнукъым

УФ-м и Къэрал Думэм и депутатхэр мазаем и 22-м етIуанэ кьеджагъуэ хэпльэнущ «Урысей Федерацэм и Налог кодексым и етIуанэ Iыхьэм и 217 статьям зэхуэдэкIыныгъэхэр хэльхьэным и Iуэхукlэ» законопроектым. Абы ипкъ иткIэ цIыкуэхэм езыхэм я уней лъапсэхэм кьыщагъэкIыу ящэм кьыпэкIуэ хэхъуэм тралъхьэ налогыр щхьэщхьэныр я мурадщ. Мы Законыр дызэрыт мазэм и кIэухым кьащтэнкIэ хьунущ.

«ЗАКОНОПРОЕКТЫР зытеухуар дачхэхэм, уней лъапсэхэм илэжьыхь икIи мэкъумэщ продукцэ кьезыхьэлIэ цIыкуэхэр, - жиIаш документым и гугъу щищIым Къэрал Думэм Бюджетымрэ налогхэмкIэ и комитетым и унафэщI Васильев Юрий. - ЦIыкуэхэм ыкьымыщIыкIыу, налогхэх инспекторхэм зыщамыдзейуэ бззэрэхэм щащэ хьунущ езыхэм кьагъэкIа пхъэщхьэмыщхьэмрэ хадэхэмкIэмрэ. Налогхэр апхуэдэу тралъхьэнукъым бюджетым и Iэнатlэ псоми кьыхэкIыу кьыIаха кредитхэм, ахэр уней лъапсэхэм зегъэужьныным хуэунэтIауэ кьагъэсэбэпамэ. Налогхэр ятехуэрэкъым жылапхъэхэр, Iэщым папщIэ Iусепхъэ кьызэращэхэм. А спискэм хеубыдэ гъэсынпхъэу, минералынэ щыIэгъэпшэру, кьэкIыгъэхэр узыфэхэм зэрыщащхьэмэ хущхьэуэу кьащэхуэхэри. ЦIыкуэхэр хуит хьунущ Iэщ, джэдкьыз, бжьэ зэрагъэпэщынмкIэ, жыг хадэхэмрэ жьызэм хадэхэмрэ хасэныжьмкIэ, теплицэхэр щынныжьмкIэ, мэкъумэщхэкIэр хьумэныжьмрэ абыхэм елэжьынныжьмкIэ, мэкъумэщ техникэ, абы ирахьэлIэ пкъыгъуэхэр кьэщэхуныжьмкIэ, кьалэжьыр щэныжьмкIэ, кьэжьыгъэхэмрэ жыг хадэхэмрэ я страхованэр егъэкIуэжьныжьмкIэ.

Мыбдеж псоми ящIэн хуейр зы Iуэхущ: уней лъапсэ зезыхьэхэм я мыдкьуу е бэджэнду ялэжьу яIыгъыну зыхуэтыр УФ-м и субъектым и законым нэхъыбэ дыдэу щыубзыхуа щIы IыхьэмкIэ хуэдизщ».

Васильев Юрий зэрэжиIамкIэ, документым етIуанэ кьеджагъуэу щыхэпльэкIэ, а щIы IыхьэкIэр зыхуэдизу щытыпхъэм теухуа зэхъуэжьныныгъэхэр халъхьэжьыну я мурадщ. Уней лъапсэ щыщIапIэр федеральнэ мардэхэм япкъ иткIэ нэхъыбэ дыдэу зэрыхьунур гектар ныкъуэщ. Ауэ щыналъэхэм я къэрал властым и органхэм хуитныныгъэ яIэщ ар хуэдитхукIэ нэхъыбэу кьащтэну.

Апхуэдэу ткIийуэ кIэльыплъынущ бюджетым кьыхэкI кредитхэр уней лъапсэхэм зегъэужьныным тещIыхьауэ кьыхэзрагъэсэбэпымрэ пщIэкIэ кьащтэурэ цIыкуэхэр зэрагъэлажьэмэ. Дауэ мыхьуми, езыхэм я гуащIэкIэ кьалэжьа продукцэр бззэрым зэрыщащэм папщIэ цIыкуэхэм налог ятыныкъым.

ТРЕСКОВ Василий *игъэхьэзыращ.*

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и депутатхэм гу зылъатэнхэ

КъБР-м законхэр кьыдэзыгъэкI и органым и зи чэзу зэIущIэр 2011 гъэм мазаем и 25-м республикэм и Парламентым и Унэм щекIуэкIынущ.

ЗэIущIэм щыщIидзэнур сыхьэти 10-рщ.

КъБР-м и Парламентым и пресс-Iуэхущ1ап1эм.

Яубыдауэ щытахэр хуит мэхъуж

Куржым и цIыхуу, щIэпхъаджагъэ зэмылIэужьыгъуэхэмкIэ ягъэкъуаншэу Осетие Ищхэм щаубыда цIыхуи 7-р Куржым и щIыналъэм ащхуэдэ щытыкIэм къыщихута цIыхуи 7-кIэ дыгъуасэ кьахьэжащ.

Осетие Ищхэм и президентымрэ и правительствэмрэ я пресс-Iуэхущ1ап1эм и унафэщI Седов Вячеслав кьызэритымкIэ, ар къыщыхьуар къэралитIым я гъунапкъэращ. Апхуэдэу Осетие Ищхэм Куржым рэ ящэм зэи зэгурыIуатэкъым.

Ар и фIыщIэщ Кавказ щIыб щынагъуэншагъэм теухуауэ 2009 гъэм и мазаем Женевэ щызэхэта зэпэлъэныгъэхэм. Абы щызэгурыIуат къэралитIым я гъунапкъэхэм щрагъэкIуэкIыну IуэхугъуэхэмкIэ.

ЩIэныгъэлIым хуегъэфащэ

«Кеплер» хьэрш нэрылъэм елдж гупым и унафэщI, США-м и щIэныгъэлI Боруцки Уильям щIэныгъэм зегъэужьныжьмкIэ Америкэм и ассоциацэм иригъэкIуэкIа конференцым зэрыщыжиIамкIэ, ди Галактикэм щIы мелард 50 хуэдиз иIэщи, абы ящыщу мелуан 500-м ущыпсэу хьунущ.

«Кеплер» телескопыр орбитэм яутIыщат 2009 гъэм и гъатхэпэм. Ар хуэщIащ хьэрэ зэритымкIэ, ар къыщыхьуар къэралитIым я гъунапкъэращ. Апхуэдэу Осетие Ищхэм Куржым рэ ящэм зэи зэгурыIуатэкъым.

Ар и фIыщIэщ Кавказ щIыб щынагъуэншагъэм теухуауэ 2009 гъэм и мазаем Женевэ щызэхэта зэпэлъэныгъэхэм. Абы щызэгурыIуат къэралитIым я гъунапкъэхэм щрагъэкIуэкIыну IуэхугъуэхэмкIэ.

Ар щыщIэныгъэлIым щыгъуазэ щIыпIэхэм я гъунапкъэхэм я Iэдакъэщ1экIхэр зэрыщыгъуазэ, ар къыщыкIуэтыным. НобэкIэ абы къыгуэтащ планетэ 1200-рэ, абы ящыщу 54-р я дыгъэхэм ди щIым хуэдэу пэжыжьыжьэщ, псы щыIэщ. А бжьыгъэхэр Галактикэ псом хуитгъэкIуауэ, щIэныгъэлIыр псалъэу аращ.

Мы махуэхэм

Мазаем и 22, *гъубж*

◆ Мазаем и 22 - гъатхэпэм и 4-хэм Нью-Йорк щызэхэтынущ Щыхубзхэм я IуэхугъэмкIэ комиссэм и 55-нэ сессие.

◆ ЩIэпхъаджагъэм и лей зытехьахэм къащхьэщыжьыным и дунейпсо махуэщ

◆ 1957 гъэм кьалъхуащ къэралъжьакIуэ, политик, экономикэ щIэныгъэхэм я доктор, КъБР-м и Президент **Къанокъуэ Арсен.**

Мазаем и 24, *гъубж*

◆ Брунеи-Даруссаламым и лъэпкъ гуфIэгъуэщ - 1984 гъэм кьэрал щхьэхуит хъуащ.

◆ Гайанэ Кооперативнэ Республикэм и лъэпкъ гуфIэгъуэщ - 1970 гъэм республикэр кьэунэхуащ.

◆ 1942 гъэм Кьэрдэн Кьубатий Ленин орденыр кьаратащ.

Дунейм и щытыкIэнур:

«meteonovosti.ru» сайтым кьызэритымкIэ, пшэ телыныр, уэс мащIэ кьесынущ. ЩIыIэу махуэм градусиу 6, жэщым градусиу 7 щыIэнущ.

Мазаем и 23, *бзэрэжьей*

◆ Брунеи-Даруссаламым и лъэпкъ гуфIэгъуэщ - 1984 гъэм кьэрал щхьэхуит хъуащ.

◆ Гайанэ Кооперативнэ Республикэм и лъэпкъ гуфIэгъуэщ - 1970 гъэм республикэр кьэунэхуащ.

◆ 1942 гъэм Кьэрдэн Кьубатий Ленин орденыр кьаратащ.

Дунейм и щытыкIэнур:

«meteonovosti.ru» сайтым кьызэритымкIэ, пшэ телыныр, уэс мащIэ кьесынущ. ЩIыIэу махуэм градусиу 3-м, жэщым градусиу 4-м нэсынущ.

Мазаем и 24, *махуэку*

◆ Эстоние Республикэм и лъэпкъ гуфIэгъуэщ - 1918 гъэм къэрал щхьэхуит хъуащ.

◆ Румынием и лъэпкъ гуфIэгъуэщ - 1848 гъэм я лъэпкъ бэракьыр кьэунэхуащ.

◆ 1745 гъэм кьалъхуащ флотым и адмирал **Ушаков Федор** (адыгэ лъэпкъым кьыхэкIащ). 1817 гъэм дунейм ехыжащ.

Дунейм и щытыкIэнур:

«meteonovosti.ru» сайтым кьызэритымкIэ, пшэ телыныр, уэс мащIэ кьесынущ. Махуэм щIыIэу градусиу 2, жэщым градусиу 5 щыIэнущ.

Пл1эмэрэд зыгъэхьэзырар **ГЪУЩIО Зэрифэ.**

Лъэпкъ Iущигъэ:

Къъпкlэлъымыкlуэм узыкlэлъигъэкlуэныкъым.

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал властым и органхэм я лэжьакIуэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал граждан ЭнатIэм хиубыдэ къулыкъухэм хэмыхьэ ЭнатIэм пэрытхэм лэжьапIэ зэрыратым и Iуэхукlэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым 2007 гъэм щышцхьэIум и 8-м къыдигъэкIа Указ №55-УП-м зэхъуэкIыныгъэхэр хэлъхьэным теухуауэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым и Указ

1. «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал властым и органхэм я лэжьакIуэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал граждан ЭнатIэм хиубыдэ къулыкъухэм хэмыхьэ ЭнатIэм пэрытхэм лэжьапIэ зэрыратым и Iуэхукlэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым 2007 гъэм щышцхьэIум и 8-м къыдигъэкIа Указ №55-УП-м мы къыкIэльыкIуэ зэхъуэкIыныгъэхэр хэлъхьэн:

а) пункт 4-м и еханэ абзацым хэт «хуэдэ 1» псалъэхэр зэхъуэкIын «хуэди 2» жиIэу;

б) пункт 7-м и етхуанэ абзацым хэт «хуэдэ 12» псалъэхэр зэхъуэкIын «хуэдэ 24-рэ» жиIэу.

2. Мы Указым къару егъуэт Iэ щыщIэздза махуэм щегъэжьауэ икIи абы и къарур ятохуэу 2011 гъэм щIышылэм и 1-м щыщIэдзауэ зэтеуа хабзэ зэхущытыкIэхэм.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президент КЪАНОКЪУЭ Арсен

Налшык къалэ
2011 гъэм мазаем и 16-м
№18-УП

ЩIы Iуэхумкlэ реформэр гъэхъэзырыныр ар егъэкIуэкIынымкlэ республикэ комиссэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым 2011 гъэм щIышылэм и 19-м къыдигъэкIа Указ №7-УП-мкlэ кIиштам зэхъуэкIыныгъэхэр хэлъхьэным теухуауэ»

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым и Указ

1. ЩIы Iуэхумкlэ реформэр гъэхъэзырыныр ар егъэкIуэкIынымкlэ республикэ комиссэу «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм ЩIы Iуэхумкlэ реформэр щыгъэхъэзырыныр щегъэкIуэкIынымрэ и Iуэхукlэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым 2011 гъэм щIышылэм и 19-м къыдигъэкIа Указ №7-УП-мкlэ кIиштам зэхъуэкIыныгъэхэр хэлъхьэн икIи абы хэгъэхьэн мы къыкIэльыкIуэхэр:

Абрэдж I. Хь. - Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщым и яп къуэдзэр*(Комиссэм и унафэщым и къуэдзэщ)*

Недугов А. Н. - «ЩIымкlэ кадастр палатэ» федеральнэ къэрал Iуэхущапlэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыIэм и унафэщыр*(зэгурыIуауэ).*

2. Мы Указым къару егъуэт Iэ щыщIэздза махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президент КЪАНОКЪУЭ Арсен

Налшык къалэ
2011 гъэм мазаем и 16-м
№19-УП

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм бюджетыр къызэрыщызэгъэпэщамрэ бюджет лэжьыгъэ зэрыщекIуэкIымрэ я Iуэхукlэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Законым теухуауэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Унафэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым **унафэ ещI:**

1.«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм бюджетыр къызэрыщызэгъэпэщамрэ бюджет лэжьыгъэ зэрыщекIуэкIымрэ я Iуэхукlэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Законыр къэщтэн.

2. А Законыр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым деж егъэхьын Iэ щIидзэн икIи цIыхухэр щыгъуазэ ищIын папщIэ.

3. Мы Унафэм къару егъуэт къыщащта махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Унафэщ
ЧЕЧЕНОВ Ануар

Налшык къалэ
2010 гъэм
дыгъэгъазэм и 16-м
№570-П-П

«Транспортымкlэ налогым и Iуэхукlэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Законым и 6 статьям зэхъуэкIыныгъэхэр хэлъхьэным теухуауэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Законым хуэгъэзауэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Унафэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым**унафэ ещI:**

1. «ТранспортымкIэ налогым и Iуэхукlэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Законым и 6 статьям зэхъуэкIыныгъэхэр хэлъхьэным теухуауэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Законыр къэщтэн.

2. А Законыр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым деж егъэхьын Iэ щIидзэн икIи цIыхухэр щыгъуазэ ищIын папщIэ.

3. Мы Унафэм къару егъуэт къыщащта махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Унафэщ ЧЕЧЕНОВ Ануар

Налшык къалэ
2011 гъэм щIышылэм и 27-м
№612-П-П

«Транспортымкlэ налогым и Iуэхукlэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Законым и 6 статьям зэхъуэкIыныгъэхэр хэлъхьэным теухуауэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Закон

«ТранспортымкIэ налогым и Iуэхукlэ» 2002 гъэм щэкIуэгъэуэ и 28-м къащта Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Закон №83-РЗ-м и 6 статьям и Iыхьэ 1-м мы къыкIэльыкIуэ зэхъуэкIыныгъэхэр хэлъхьэн:

1. Я1пэ абзацым хэт «транспорт Iэмэпсымэхэр, транспорт Iэмэпсымэхэм я категориехэр» псалъэхэр зэхъуэкIын «транспорт Iэмэпсымэхэр» жиIэу.

2. Налогхэм я ставкэхэмкlэ таблицэм хэт «Хъэльэхэр зэрыгэрашэ автомобилхэр» псалъэхэр зэхъуэкIын «Автомобиль хъэльэгешэхэр» жиIэу.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президент КЪАНОКЪУЭ Арсен

Налшык къалэ
2011 гъэм мазаем и 11-м
№12-РЗ

Мэзкуу къикIа зыгъэпсэхуакIуэхэм ятеуахэр къалъыхъуэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым и хабзэхъумэ Iэнатlэхэм къалъыхъуэ 2011 гъэм мазаем и 18-м сыхьэт 19-рэ дакъикъэ 30-м Прохладнэ - Азау федеральнэ гъэрум тету кIуэ, ауфы дасым нэмыщI щIы-хуитху зэрыса ГАЗ 2752 (Соболь) автобус щIыкIым Бахъсэн куейм хыхьэ Зеикъуэ къуажэ дыхьэпIэм дежи Iэщ зэкIэ щытеуа щIэпхъаджащIэхэр.

Абы щIыхуиущ, зыр щIыхубзщ, зэкIуэдащ, уIэгъэ зэмылIэужьыгъуэхэр ятельу щIэпхъаджащIэхэр Iэщ зэкIэ щытIур сымаджэщым яшащ.

Къэрал кIуэцI Iуэхухэмкlэ министру КъБР-м щыIэм и унафэкIэ, «Перехват», «Вулкан-3» Iуэхугъуэхэр Iоку1эжкI.

Милицэм и Iэнатlэхэм щIэпхъаджащIэхэр зэрыщIэнкIэ хъуну зыхуагъэфащэ щIыпIэхэр я нэIэ щIэтщ. Къэзыльхьуэ гупхэр мэлажь.

Хабзэхъумэ Iэнатlэхэм я Iэщlагъэлл пашэхэр зыхэт следственнэ гупым Iуэхур зэхегъэкI.

ЩIэпхъаджащIэхэр Iэщ зэкIэ щытеуам хэкIуэдащ Подмосковье, Мэзкуурэ абы и Iэгъуэблагъэмрэ щыпсэу цIыхуищ. Уlэгъэ зыуаитIыр Мэзкуу къалэм щыщIщ.

Зэкlэ зэрауб зыхуамкlэ, гулыр Къэбэрдей-Балъкъэрым и куейхэм ящыщ зым зыгъэпсэхуакIуэ кIуэрт.

Зэрыхуагъэфащэмкlэ, щIэпхъаджащIэхэр, ахэр щы хъурт, «Фольксваген» автомашинэ фIыщIэм исащ. КъБР-м и муниципальнэ куейхэм щыIэ УВД, МОВД, ОВД-хэр Iуэхум егъэбыдыIащ, административнэ гъунапкъэхэм къэщIыгъэныгъэхэр щыщIагъэтхIиящ.

Уголовнэ Iуэху къаIэтащ.

КъБР-м и Хабзэхъумэ Iэнатlэхэм Зыуэ щыт я хъыбарегъащIэ центр.

КъБР-м и цIыхухэм яхуэгъэзауэ

КъБР-м и оперативнэ штабым фигу кьегъэкIыж республикэм и Iуащхьэмахуэ муниципальнэ районым, Бахъсэн муниципальнэ районым щыщ Iыхьэм террорым ебэныныкIэ лэжьыгъэхэр зэрыщIагъэхэр зэрыщIагъэувыр, абы пыщIауэ Iуэху пыухыкIахэр зэрырагъэкIуэкIынур, мардэ щхьэхуэхэр кьызэрагъэсэбэпынур. А Iуэхуэхэмрэ мардэхэмрэ зыхуэдэр цIыхубэ хъыбарегъащIэ Iуэхущапlэхэм хэIущIыкI ящIащ.

Оперативнэ штабым цIыхухэм лъэпкlэ захуегъазэ террорым ебэныныкIэ хабзэ щытыкIэ зэрагъэувым зэхущIыкI яхэлъу бгъэдыхьэну, сакъыну, мыпIейтеину, хэмылъэдэну, хабзэхъумэ Iэнатlэхэм я лэжьакIуэхэм зэрахуэфIэкIкIэ зыщIагъэкъуэну, терроризм пэщIэтынымкlэ лэжьыгъэ езыгъэжIуэкIэхэм пщIэ хуащIыну, оперативнэ Iэнатlэхэм Iутхэм зэран яхуэмихъыну, штабымрэ а лэжьыгъэр езыгъэжIуэкIэмрэ кьагъэувхэр текI имыIэу ягъэзэщIэну - а псоми ельытауэ щытынкlэ хъунущ цIыхухэм я гъащIэр хъумэныр.

Шэч гуэр фэзыгъэщIу фызрихьэлIэхэм - цIыхухэм, автомашинэхэм, хьэпшыпхэм-ятеухуауэ мы телефонхэмкlэ хъыбар евгъащIэ хъунущ:

- КъБР-м щыIэ МВД-м - 40-49-10, 49-50-62;
- УФ-м и МВД-м и Управленэ нэхъыщхьэу Кавказ Иш-хьэрэ федеральнэ округым щыIэм и «Э» центрым - 42-70-52;
- УФ-м и ФСБ-м и Управленэу КъБР-м щыIэм - 48-16-02, 48-15-81;
- КъБР-м и оперативнэ штабым и аппаратым - 48-16-37, 48-15-48.

КъБР-м и оперативнэ штаб.

●КъБР-м и оперативнэ штабым къет

Террорым пэщIэтынымкIэ хабзэ хэхар зэрагъэувым, ар цIыкIуэну щIыпIэмрэ пIалъэкIэ щыIэну мардэхэмрэ я Iуэхукlэ

«Терроризмэм пэщIэтынымкIэ Iуэхукlэ» Урысей Федерацэм и Федеральнэ закон №35-ФЗ-м и 11, 12 статьяхэм япэ иткIэ икIи цIыхухэр зыхэкIуэдэнкIэ хъуну, жылагъуэр зыгъэгъэзэвэну диверсие, террор Iуэхуэхэр кьэмыгъэхъун, республикэм и щIыналъэм щалэжьа террорист щIэпхъаджагъэхэм хэтауэ гурыщхьэу зыхуащI цIыхуэу хабзэм кьемыэгъэлъ Iэщхьэ зыкъэщIэзыуэзда гупхэм ящыщхэр кьалъыхъуэн мураджкIэ, Урысейм Шынагъуэншагъэмкlэ и федеральнэ кьулыкъущапIэм и Управленэу КъБР-м щыIэм и унафэщI - КъБР-м и оперативнэ штабым и Iэтащхьэ полковник Кменный С. Л. унафэ ящIащ КъБР-м и Iуащхьэмахуэ муниципальнэ районым (Тырныауз, Гундэлэн, Бедык, Былым, Тегенекли, Терск оI, Эльбрус, Нейтринэ, Бахъсэн Ипщэ, ЛашкIытIэ яжылагъуэхэм), Бахъсэн муниципальнэ районым щыщ Iыхьэм (Жанхъуэтекъуэ, Зеикъуэ, Хьэтlохьущыкьуей, Исльэмей жылагъуэхэм) 2011 гъэм мазаем и 20-м сыхьэти 10.00-м щегъэжьауэ террорым пэщIэтынымкIэ лэжьыгъэхэр зэфIагъэкIыху терроризм пэщIэтынымкIэ хабзэ щытыкIэр щыгъэувыным теухуауэ.

Терроризм пэщIэ тынымкIэ хабзэ щытыкIэр щагъэувэ щыпIэм мы къыкIэльыкIуэ Iуэху хэхахэмрэ пIалъэкIэ зекIуэ мардэхэмрэ кьыщагъэсэбэп хъунущ:

- щыхур хэтми къэзыгъэ лъагъуэ док ументхэр кьапщытэ, апхуэдэ документхэр зымыIыгъкIэ хэтми зэ хагъэкIын папщIэ Урысей Федерацэм кьэрал кIуэцI Iуэхуэхэмкlэ и органхэм (эхуэфащэ адрей органхэм) ирашалIэ хъунущ;

- щыхуэхэр, транспортыр щIыпIэ щхьэхуэхэм кьращ, Iуэхущапlэхэм кьыдагъэкI, кьрагъэкI хъунущ;

- жылагъуэ хабзэр, псэуныгъэм пыщIа Iуэхущапlэхэр зэрахьумэр, транспортым и Iэжьыгъэр кьыдзэрыгъэпэщыр зэрагъэкIуэ, транспортым и Iэжьыгъэр кIэльыплъ, электросвязым и каналхэмрэ поцткIэ зэрахьумэр, транспортым и Iуэхущапlэхэр зэрахьумэр, ахэр зыгъэхьэзырахэмрэ зыIэужьхьэхэмрэ кьыщIагъэщIын, террорист щIэпхъаджагъэхэр кьамыгъэхъун папщIэ;

- Iэт мыкъуэ щыIэм емыкIыт ауэ, Iуэхущапlэхэм я транспортыр, хэхаэу щыхуэныкъуэм деж цIыху щхьэхуэхэм ейхэр, кьагъэсэбэп хъунущ икIэщIыпIэкIэ медицинэ дэIепыкъуныгъэ хуэныкъ уэ хэр зыху эфащэ Iуэхущапlэхэм иращIэнIэм, террорист щIэпхъаджагъэ зэхащIыхьауэ щэч зыхуащIэр кьаубыдын папщIэ, апхуэдэ лэжьыгъэхэр икIэщыпIэкIэ зэфIамыгъэкIмэ, цIыхум и Iащщэм е и узыншагъэм щынагъуэ кьытехьэмэ;

- юридическэ Iэнатlэхэмрэ цIыху щхьэхуэхэмрэ связым и Iэжьутхьэбзэхэр паубыдэ и абыхэм связым и Iэмэпсымэхэр кьызэрагъэсэбэпым мардэхэр хуагъэув хъунущ;

- хуей щыхуэм деж, террорым пэщIэтынымкIэ хабзэ щытыкIэр щагъэувэ щынальэм щыпсэу цIыхухэр пIалъэкIэ ирагъэIэпхъукIыу щынагъуэншэу цIыт щыпIэ эм ягъэIэпхъуэ хъунущ, ахэр щыпсэун унэхэр е пIалъэкIэ зыщIэс хъунухэр ирату;

- террорым пэщIэтынымкIэ лэжьыгъэхэр зэфIэкIыху, гъэтгъэмрэ узрамкъэмрэ транспортыр зэрыщызэкIуэр сыхьэт 21.00-м щегъажьауэ сыхьэти 6.00-м нэсыху ягъэмащIэ е зэпагъэу;

- террорым пэщIэтынымкIэ лэжьыгъэхэр езыгъэжIуэкIэр терроризмэм ебэныныкIэ Iуэхуэхэр зэфIагъэкIын папщIэ кьапэрыуэ щымыIэу цIыхухэм я унэхэм, я псэуалъэхэм щIыхьэ, я щIапIэхэм ихьэ, ви мылькум емыльытауэ, организацэхэм я пщIантIэхэм дыхьэ, псэуалъэхэм щIыхьэ хъунущ;

- терроризм пэщIэтынымкIэ хабзэ щагъэувэ щыпIэм лъэсу е транспорткIэ щихьэкIэ, а щIынальэм кьыщикIыжкI цIыхухэмрэ абыхэм яIыгъ хьэпшыпхэмрэ, апхуэдэу транспортыр, абы иль хьэпшыпхэр кьапщытэ хъунущ, абы папщIэ техникэ Iэмэпсымэхэр кьагъэсэбэпурэ.

Терроризм пэщIэтынымкIэ лэжьыгъэхэр егъэжIуэкIынымкIэ унафэ ящIыну и пщIэ иральхьащ Урысейм Шынагъуэншагъэмкlэ и федеральнэ кьулыкъущапIэм и Управленэу КъБР-м щыIэм и унафэщI - КъБР-м и оперативнэ штабым и Iэтащхьэ полковник Кменный С. Л.

ФРИЕВ Рэмэзан Мухътар и къуэр

2011 гъэм мазаем и 19-м щIэпхъаджащIэхэм гуузу яуклащ Хьэсэней къуажэм и администрацэм и Iэтащхьэ Фриев Рэмэзан Мухътар и къуэр.

Фриев Рэмэзан 1977 гъэм Хьэсэней къуажэм къыщалъхуащ. 2000 гъэм абы Къэбэрдей-Балъкъэр кьэрал университетым физкультурэмрэ спортымкIэ и факультетыр кьиуащ. 1998 гъэм щегъэжьауэ ар Налшык дэт сабий-ныбжьыщIэ спорт школым бэнэкIэ хуитымкIэ и гъэсакIуэу-егъэджакIуэу лэжьащ. Къуажэм и жылагъуэ гъащIэм жыджэру хэтащ. 2010 гъэм ар Хьэсэней къуажэм и администрацэм и Iэтащхьэм и къуэдзэу, 2005 гъэм и накъыгъэм, и ныбжьыр илъэс 28-м иту, администрацэм и Iэтащхьэу ягъуеващ.

Илъэситхум къриубыдэу Фриев Рэмэзан щалъхуа къуажэм папщIэ куэд илэжьащ, Хьэсэней жылагъуэм и сэбэп зыхэлъхэр дэтхэнэ Iэнатlэми жыджэру щыпхигъэкIыу. И кьулыкъум зэрыпэрыта зэманым кьриубыдэу абы и унафэм щIэту гъуэгухэр зэрагъэпэщыжащ, транспортым и лэжьыгъэр зэтрагъэуващ, школыр, амбулаторэр, сабий садыр зыхуэдэ хуагъэзащI. Абы и сэбэп хэлъщ Щэнхабзэмкlэ унэщIэр жылагъуэ, щэнхабзэ гъащIэм и кьыщзгъэпэщыпIэу зэрызэтеувам. Фриев Рэмэзан и унафэм щIэту Хьэсэней къуажэр псыкIэ кьыззэрызэрагъэпэщ бжьамийхэр кьагъэщIэрэщIэжырт. Иужь дыдэу абы и кьарур зрихьэлIа уэхуэныгъэхэм щыщIэуп спортым зыщыхуагъасэ унэр. Ар щыным зэрыжьлэу елэжьащ икIи иджыпсту абы сабийхэм зыщагъасэ.

Ешэр щалъхуа кьуажэр зэIуэпэщ щIыным псэемыблэжу зэрыгелэжьам папщIэ Фриев Рэмэзан кьыхуагъэфэщащ КъБР-м и Правительствэм, Налшык кьалэм и щIыпIэ администрацэм я щыхъ тхьлъхэр, КъБР-м и Президентым, КъБР-м и Парламентым, «Урысей зэкъуэт» политикэ партым, КъБР-м и Хэкалкlэ комиссэм фIыщIэ кьыхуагъэщIащ.

Фриев Рэмэзан и кьару илъэгуфу дунейм ехьжащ. Абы иIа зэфIэкIкIыр, щалъхуа щIынальэмрэ хэкумрэ я сэбэп зыхэлъхэм ерыщу зэрытелэжьар, и лэжьэгъуэхэм, ныбжьэгъухэм, благъэхэм кьыхуащIу щыта пщIэмрэ гуапагъэмрэ ар зыщIыхуу щыта псоми ягу кьинэнщ. Дэ зэи тщыгъупщэнкьым Фриев Рэмэзан и фэеплъ нэхур.

Кьанокъуэ А. Б., Чеченов А. А., Меркулов А. В., Жамборз В. С., Вербицкий А. И., Абрэдж I. Хь., Амщокъуэ Ф. Кь., Афэшунэ А. М., Берд Хь. А., Бышэн А. А., Бозий Н. М., Васильев С. В., Уэлджыр Ж. Хь., Гертер И. К., Геляхов А. С., Джэш В. М., Гызыев Б. Хь., Евтушенкэ С. В., Жаным Р. М., Зумакулов Б. М., Къаздэхъу А. Б., Къуэдзокъуэ М. М., Кудаев Р. Хь., Къудытырбей Хь.М., Кумыщ М.М., Кушмэзокъуэ С. Т., Лыжьыдэ Хь. П., Мэлсов Н. А., Мэщыкъуэ Хь. И., Мусуков А.Т., Пащты Б. С., Саенкэ Т. В., Сэхъуурокъуэ Хь. Хь., Сунш А. А., Тау П. КI., Темиржанов М. О., Лыьхъугу Хь. Хь., Тюбеев А. И., Уянаев К. Хь.-М., Фырэ Р. Б., Хьэгъэс З. А., Черкесов Г. М., Щхьэгъэпсо С. Хь., Ерчэн Т. Хьу.

ПхуэмыгъэзэкIуэжын хэщIыныгъэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым и хабзэхъумэ ЭнатIэхэм республикэм и щIыхьэм яхуэгъэзэа щIэпхъаджагъэхэр зыгъэжьа. ЕшэкIэ зэщIуэзэда бзаджащIэхэр убыдыным теухуа Iуэхугъуэхэр Налшык кьалэм щыщIагъэкIуэкIым и кьалэным зэрыгъу мазаем и 19-м хэкIуэдащ Налшык кьалэ УВД-м и УУМ-м и 2-нэ кьудамэм и участкоэ инспектор **Дол Тимур Мэлжкан и къуэр.**

Дол Тимур 1985 гъэм кьалъхуащ. Къэрал кIуэцI Iуэхуэхмкlэ Iэнатlэм 2010 гъэм фокIадэм лэжьэн щыщIидзащ, иужьрей къулыкъум мы гъэм мазаем и 10-м зэрыуващ. ГъащIэм и дежкlэ щынагъуэ зыпылъу щытми, кьэрал кIуэцI Iуэхуэхмкlэ Iэнатlэм щылэжьэну абы къыхихащ, республикэм и щIыхуэм я мамыр псэукIэр ихьэмэн папщIэ.

ЗэкIуэдам и Iыхьлыхьэмрэ благъэхэмрэ зэхуэгуэшащ КъБР-м щыIэ МВД-м, абы и ЭнатIэхэм, УВД-МОВД-ОВД-хэм я унафэщIхэр.

КъБР-м щыIэ МВД-м и пресс-Iуэхуэщапlэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм 2006 гъэм бадзэуэгъуэм и 27-м къыдигъэкIа Унафэ №196-ПП-м зэхъуэкIыныгъэхэр хэлъхьэным и Iуэхукlэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэ

2011 гъэм мазаем и 9-м №29-ПП

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм **унафэ ещI:**

1. Бюджет ЭнатIэм хэхъуэхэр кьыхуэщIэгъэуIуэныкIэ, финанс, бюджет, налог хабзэхэр зэрагъэзащIэм кIэльыплъныкIэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и комиссэм теухуа Положенэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм 2006 гъэм бадзэуэгъуэм и 27-м кьыдигъэкIа Унафэ №196-ПП-мкlэ кIиштам зэхъуэкIыныгъэ хэлъхьэн икIи абы и пункт 4-м и епщыкIутIанэ абзацым кьару имыIэжу кьэлъытэн.

2. Бюджет ЭнатIэм хэхъуэхэр кьыхуэщIэгъэуIуэныкIэ, финанс, бюджет, налог хабзэхэр зэрагъэзащIэм кIэльыплъныкIэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и комиссэу ищхьэкIэ кьыщыгъэлъэгъуэ унафэмкIэ кьащтам:

1) хэгъэхьэн мы къыкIэльыкIуэхэр:

Абрэдж I. Хь. - Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщым и яп къуэдзэр.

Васильев С. В. - къэрал кIуэцI Iуэхуэхэмкlэ министру Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыIэр *(зэгурыIуауэ)*

Лыджыдэ Хь. ПI.- Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм къэрал мылъкур зехьэнымрэ щIы Iуэхуэхмкlэ и министр;

2) комиссэм къыхэгъэкIыжын Отаров К. М., Сэхъу М. И., Томчак Ю. И., Тхьэзэплъыж М. ТI. сымэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и УнафэщI
МЕРКУЛОВ Александр

ЩIыхур псэун папщIэ нэхъ мащIэ дыдэу зыхуей ахъшэм и бжыгъэр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм ис социально-демографие гуп нэхъыщхьэхэм ятещIыхьауэ 2010 гъэм и IV кварталым гъэувыным и Iуэхукlэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэ

2011 гъэм мазаем и 11-м №32-ПП

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыIэр щIыпIэм папщIэ щIыхур нэхъ мащIэ дыдэу зыхуейм и Iуэхукlэ» 2005 гъэм накъыгъэм и 18-м кьащта Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Закон №30-РЗ-м ипкъ иткIэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм **унафэ ещI:**

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Лэжьыгъэмрэ социальнэ зыужьыныгъэмкlэ и министерствэм кьыхэзрыхилъхьам тету, щIыхур псэун папщIэ нэхъ мащIэ дыдэу зыхуей ахъшэ бжыгъэр 2010 гъэм и IV кварталым Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыгъэувын щIыху псоми ятещIыхьауэ ику иту сом 4726-рэ, лэжьэгъуэ ныбжьым итхэм папщIэ сом 5053-рэ, пенсионерхэм папщIэ сом 3722-рэ, сабийхэм папщIэ сом 4483-рэ хъуэ .

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и УнафэщI
МЕРКУЛОВ Александр

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэ

2011 гъэм мазаем и 11-м №43-рп

ИрагъэкIуэкIа лэжьыгъэхэмрэ щIыхэм я кьэрал кадастр уасэр гъэувыным кьрикIуахэмрэ хэпльэныкIэ республикэ комиссэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм 2008 гъэм гъатхэпэм и 4-м кьыдигъэкIа Унафэ №106-рп-мкlэ кьиштам мы къыкIэльыкIуэ зэхъуэкIыныгъэхэр хэлъхьэн:

а) комиссэм хэгъэхьэн мы къыкIэльыкIуэхэр:

Абрэдж I. Хь. - Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщым и яп къуэдзэр *(комиссэм и унафэщIщ)*

Лыджыдэ Хь. ПI. - Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм къэрал мылъкур зехьэнымрэ щIы Iуэхуэхмкlэ и министр *(комиссэм и унафэщIым и къуэдзэщ);*

б) комиссэм хэт Гызыев Б.Хь. и кьулыкъым зэреджэр щIэуэ къэхьын - Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щIыуэпс хьугъуэфIыгъуэхэмрэ дыкъэзыухъурейхь дунейр хъумэныкIэ и министрыр;

в) комиссэм кьыхэгъэкIыжын Сэхъу М. И., Тхьэзэплъыж М. ТI. сымэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и УнафэщI
МЕРКУЛОВ Александр

●Узыншагъэ

Къэпщытэныгъэхэм къыпащэ

2011 - 2012 гъэхэм узыншагъэр хъумэн ЭнатIэм щрагъэкIуэкIыну зэхъуэкIыным теухуа программэр гъэзэщIа хъун папщIэ, республикэм и медицинэ Iуэхущапlэ псоми я щытыкIэр кьызэрапщытэм нэхъапэкIи и гугъу тщIащ. А Iуэхум кьыпащIу, КъБР-м и Правительствэм и Унафэщым и къуэдзэ Гертер Иванэ республикэм узыншагъэр хъумэныкIэ и министр Амщокъуэ ФатIимэтрэ иджыблагъэ щыIащ Республикэ клиникэ сымаджэщым хэт гемодиализ центрым.

1988 гъэм жьэжьейм щIэзэ кьудамэр Налшык кьалэ клиникэ сымаджэщым кьыщызэIуахауэ щытащ, иужьым, 2007 гъэм, нефрологие ЭнатIэр щрагъэфIакIуэм, республикэ клиникэ сымаджэщым гемодиализ центрыр кьыщызэрагъэпэщащ. Иджыпсту абы аппарат 20 щIэтщ, сымаджи 157-рэ къокIуаалэ. А ЭнатIэм пэрытщ зи лэжьыгъэм фIыуэ кьэзыщIыкI Iэщ Iагъэлэхэр. Пэщхэр Iэзэвгъэзэву зэрыщытым гугъу иригъэхьыртэ, абы хэкIыпIэ кьыхуагъуэтащ. Нефрологие кьудамэр поликлиникэр зыхэт унэм ягъэIэпхъуащ, апхуэдэ щIыкIэкIи сымаджэхэм хуащIэ Iуэхутхьабзэр куэдкIэ нэхъ ефIэкIуащ.

АдэкIэ КъБР-м и Правительствэм и УнафэщIым и къуэдзэмрэ министрымрэ щыIащ Сабий унэм. Тхьэмахуэ и пэкIэ унэщIэм къэIэпхъуэжа цIыкIуэхэм я щыIэкIэ-псэукIэм зыщагъэгъэщащ, хущхъуэкIэ, ерыскъыкIэ къызэрызэгъэпэщар, санитар-кьабзагъэ хабзэхэр зэрагъэзащIэр къэпщытащ.

КъыкIэльыкIуэу Гертер Иванрэ Амщокъуэ ФатIимэтрэ психоневрологие, наркологие диспансерхэм я Iуэху зыIутри зрагъэщIащ.

УЭСМЭН Маринэ.

Зауэл къудамэм и унафэщI Ныр Ларисэ.

Дзэм къулыкъу щызыщIэнухэр зыгъэхьэзэрыр къудамэм и унафэщI Мэкъуауэ Тимур.

Я къалэнхэм полъэщ

(КIэухыр. ПэщIэдзэр 1-нэ нап.).

- ДОСААФ-у щыта Іуэхущапэр абыкIэ ри дэпэпыкъуэгъуэ къыщIэкIынщ.

- Шэч хэмылъу, - абы щытхъуагъэхьэзэрыр водителу связисту механикыгъуэ, нэгъуэщI Іэщагъэхэр зиІэу дэщI едджэну щIалэу дызыхуэчэмыщ хуэдиз.

- Дауи, зауэлI сымаджэ фэ фыху эныкъуэ экъыщ. АтIэ, сыт хуэдэ узыншагъэ иІэ ди нобэрей щIалэгъуалэм?

- Мис ар дыхэзыгъэгупсысыхь Іуэхугуэщ. Иужьрей илъэситхум абыкIэ ди Іуэху зыIутым сыхэлъытати, нэрылъагъуэ илъэсныкъуэ къэс, узыншагъэ зэримыІэм къыхэкIыу, къэдгъанэхэм я бжыгъэм проценти 3 хуэдизкIэ зэрыхэхъуэр. Абы къыхэкIыу ди республикэм Узыншагъэр хъумэныкIэ и министерствэм зыхуэдгъэзащI нэбжьыщIэр илъэс 15 щрихъуэм щыщIэдзауэ, абы и узыншагъэм зэпымыууэ кIэлъыплъын, ар дзэм къулыкъу зэрыщIэнымк дохутырхэм хуагъэхьэзырынпапIэ. ЗэкIэ а министерствэм жэуап кIыдитыжакъым, ауэ мыгъэм а Іуэхури зэтеувэну догугъэ.

- Евгений, офицеру дзэм къулыкъу щызыщIэну хуейкэр кУэд хьурэ? 2009 гъэм хьыбар ягъэІуат дзэ Іуэхум щыхурагъаджэхэм ди республикэм щыщкэ щIалэгъэтIысхьэным тетхуэ унафэщIыбу. Ар пэж?

нут: адэ-анэ кУэд уи деж тхьэусыхакIуэ кьакIуэрэ, дзэм кьулыкъу щызыщIэну кIуа я быныр зыIуэ гугъу: ехьхэм ятеухуауэ? Ахэр льэпкъ зэхэгъэж щытыкIэ щыхэхуэ кьэхьурэ?

- Зэ кьэхьуащ апхуэдэ: старшинам, ефауэ, ди щIалэхэр игъэпIуду псэльат А частым и унафэщIым зыпытщIэу а хьыбарыр щыльэгъэсым, старшинар и кьулыкъым трагъэкIри, дзэм хахужащ.

КьищынэмыщIауэ, щыІэщ дзэм кьулыкъу щищIэну кIуэгъащIэ щIалэм «иратэшхыр мащIэщ, Іофкъыбым, - жаІэу рэ адэ-анэр тхьэусыхакIуэ кьыщыкIуэ. Абыхэм къагурыдогъаІуэ я щIалэр кьыпэщыль кьалэным есэху зыхуагъэшэчын зэрыхуейр, я унэм ешхуэ казарэмэм зэрыщамыгъэпсэуфынчр.

- Ди псалъэмакъым и кIэ ухыу дапхуэдэу зэхуэбгъэзэнт щыхухъхуэхэм Хэкум и хьумакIуэм и махуэм?

- Щыхухъхэм я закъуэкым - бзылъхугъэхэми сеихъ экъынут ДиІэщ дзэм кьулыкъ щызыщIэ щыхуабгъэхэри, кьакIуэурэ апхуэдэ кьулыкъу ептыну щIэльэпIу пщащэ хэри. Хэкур мамыру, Іэщэр кьыщIэдгъэсбэпын щхьэ усыгъуэ димыІэу, ди Іыхьлыхэм я гуфIэгъуэрэ я Іэушыншагъэрэ дыщыгуфIыкIыу дыпсэуну сохьэуфхэу абыхэм.

- ФыщIэ пхудощ ди упщIэхэм жэуап кьызэрептам папщIэ. Уэри дыню хьуэхи Хэкум и хьумакIуэм и махуэмкIэ. Убыншэ у ущыІ?

Епсэльар
ГЪУЩIО Зарифиб.

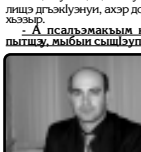

ЕтIуанэ къудамэм и унафэщI Лыхъ Мухьэмэд.

КонтрактхэмкIэ къудамэм и унафэщI Кучмезов Магомед.

Зауэми мамыр гъащIэми щыщапхъэт

1941 гъэрт. Старшина Хъаний Петро и взводым Белоруссием и Борисов къалэм и Іэшэлъашэм зыщиГэбыдат. Ихъуреягъыр лагъымхэмрэ топышэхэмрэ я къауэ макъым зэщIищтат. Бийм и кхъухьлъатэхэм щымысхьу бомбэр кхъыхдзэрт, я танкхэр тегушхауэ къебгъэрыкIуэрт. ФащщIыгъуеит дуней псор зэрипхъуэну зи мурад фашистхэр къызэтезыгъэуцIэфыну къаруг гуэр щыІэу.

АУЭ ди зауэлIхэр къэдзыхакъым. Взводым и командир Хъаний Петро и унафэм щIэту, къэблэгъа танкхэм гранатэхэр ираутIыщащ. Зэхэуэр зэщIэпIэрт, бийм и танк куэд лыгъэм зэщIищтат, ауэ ди зауэлIхэми хэщIыгъэ щхуэ я агъуэтырт. Езы Петро и Іэм шэм зыпхидзат...

Сыт хуэдизкIэ гъашIэ къебгъэрыкIуами, фашист ерухэр благъэкIа- къым, ахэр щыщIэтрагъэуВыIэри, Хъаниим и взводым щыщхэри яхэту, къелахэр псэзэпылъхьэпIэ бзаджэм къикIащ. ИужькIи зэкъым е тIэукъым адыгэ щIалэр ажалым и нэгум зэриплъар, ауэ а ятэ зэхэуэ гуащIэр псэуху и гум ихуакъым.

Зэгуэрым тIасхъэщIэххэм кхъухтэ мыхьэнэшхуэ зиІэ щIыпIэ хэхам фашистхэм зэрызыщагъэбыдар. Петро зи унафэщI гупым и пщэ иралъхьэ ахэр зэтракьутэну. Ди щIалэхэр щхьэмыгъазэт. Хъаниир я пашэу ущхъуэдэмыщхъуэу ятеуэри, бийр хьэбэсабэ ящIащ, ауэ езыри уIэгъэ хьэлъэ ятуащ. «Джанэ пщыгъыу укъалъхуащ», кIыхьрэIэрт абы дохутырхэм, зыкъиужьыжу щыхуежьам...

Хуэм-хуэмурэ и узыншагъэр зэтеувэжри, 269-нэ фочауэ дивизэм игъэзэжащ. Хъаний Петро зи унафэщI гупым Воронеж-ловград областым щыІэ Михайловскэ станицэм деж зэрыпхъуакIуэхэм гуащIэу щапэщIэтт. Бийр аргуэру кьыщIэгъэрыкIуэм, пулеметтъауэ Бондаренкэ Иван хэкIуэдащ. А зы пулеметырат взводым иІэжри, ар кьипхъуатэри, Петро фашистхэм яхэуэу щIидзащ. Псэууэ къэнэжар зауэлI зыбжанэт, щэхэмрэ гранатэхэмрэ я Іэщ Іэухат. Нэмыщ Іэуэкъэр къатегупIащ Іэпщэрыбанэм щыхуэхэ- кIуэм, Хъаниим фрицищ ІуипIащ, удын хьэлъэ къыщытехуэм, зимыщIэжу езыри зэфIэщэхащ...

И насыпыр текIуэри, абыи къелащ. Зэман кIыхькIэ сымаджэщ зэмылIэужьыгъуэхэм къыщеГэза нэужь, и узыншагъэр зэтеувэжри, фронтым игъэзэжащ. Ар щхьэмыгъазэу яхэтащ Европэм и къэралхэр хуит къэзыщIыжаХэмрэ Берлин къэзыщтахэмрэ.

Зауэ гущIэгъунщэм и щIамафIэ лыгъэм къедри, Тереккэ къуажэм щыщ щIалэ хахуэм орденыбгъэу кънгъэзэжащ. Абдеж щегъэжьауэ и къарум кхъухьуэ Хэкум хьэлэлу хуэлажьащ, и цIэр фIыкIэ жригъэIэу, губзыгъэу цIыхухэм яхэтащ. Сыт хуэдэ пщэрылъ къыщащIми, гугъэзагъэу зэфIихырт.

Зауэм ипсыхьауэ къэхъуэжыртэкъым. Колхозхэтхэрэ ди уахэжьу игъэпIейтйрт. Зэчэнджэщхэри, цIыху жыжьапIуэу гу зылъата Хъаний Петро хозяйствэм и тхьэмадэу хуагъэкIуэжыну льэIу тхьалъ ятащ икIи, гъэщIэгъуэныпрактэ, ма- хуэл дамыгъэкIыу республикэм и тетхэм а жэрдэмыр даІыгъащ. Зи къаруиныгъуэ щIалэм дежкIэ ар дзыхьышхуэт, жэуапрыныгъэ ин зыпыдт.

«Итъуэщ, пщэдей щIэддзэнщ, - игукIэ жиІэурэ щIы жэпхъар и Іэгум щегъэщабэри, цIыхухъу къуэгъу хэщIыхьар хуэсэбгъуэм Іутщ. ИужькIэ зы тэлаикIэ мэгупсысэри, гъатхэ жьыбгъэр зэІа льагъуэм тету, бригадэ унэмкIэ тегушхуауэ еунэтI. Механизаторхэр абы колхоз тхьэмадэм къыщежьэрт. ЗэрызэгурыІуам тету, къыкIэлъыкIуэ махуэм нартыху тесэным щIадзэри, кIыхьагъэщIэгъуэфэщащ «ГъащIэдэкIыщ» щIым хагъэзэгъащ.

Нарт гъавэм нэр игъэгуфIэу зиужьырт, техникэрэ Іэпщэ къарукIэ уздыжьхэм щыхъуэмрт, щIыгъэпщэрхэр тэмэму зэрагъэуэтам и фIыгъэкIэ, бэв нэщанэу зэщIэуэрэрт. Ауэ, бетэмал, жылэхэр щIым зэрыхалъхьэ льандэрэ уэшх щыІэтэкъым. Къахуэнэжар зыт - Тэрэ псым къыхэшурэ жэщи махуи хьэсхэр ирикIуу ягъэпщIынырт. Хъаниим а Іуэхур гъуэззэджу къызэригъэпэщри, къэкIыгъэхэр уэгъум кърагъэлащ икIи нартыху бэв къыдахыжащ.

Терекскэдэсхэр гъавэ щIэным тегушхуэ эпрытт, гуэдзу, нартыхуу, сэхуранрэ хадэхэкIыу къаражьэлІэм нэрылъагъуу хэхъуэрт, колхозым и механизаторхэм я зэфIэкIыр щIыпIэ куэдым хэІущIыу щыхъуат. КъащIтэмэ, нартыхугъэкI цIэрыІуэ Дадэ Хъэмэтіэ и гупым гектарым хуэзэу кьытрихыр центнер 90 - 100-м нэсат.

Хъаниир гуащIэшхуэ къызпикърыкI ІэщIагъэхэр, лэжьыгъэм дзыхьэфIэ унафэщIт. Ар ящыщщ Тереккэ къуажэм и пщIэр зыІэтахэм, и зыуэзщIынигъэм зи гуащIэ хьэлэл хэзылъхьахэм. Абы и жэрдэмкIэ я жылэм щаухуащ курыт еджапIэ, тыкуэнхэр, ЩэнхабзэмкIэ унэ, Іэщ псэуалъэ, щIыдагъэ хьэмапIэ, нэгъуэщIхэри. А псор гулыытэншэ хъуакъым, колхозымрэ къуажэмрэ я зыужьынигъэм хуищIа хэлъхьэныгъэшхуэм папщIэ, абы кьыхуагъэфэщащ «ГуащIэдэкIыщ и Бэракъ пльэжь» орденыр.

ИужькIэ ар Тэрч куейм гъавэ щIапIэхэр псыкIэ ящхьэзыгъэпэщ и Іуэхущапэм и унафэщIу, Ветеранхэм я район совет- тым и тхьэмадэу лэжьащ, а Іэнатіэхэми и щIэфI щыжригъэІащ, и льэужь дахэ хъыщинащ.

Фы зыщIар, цIыхум пэжу яхэтар ящыгъупщэркъым. ИкIи аращ щапхъэу, гуащIафIэу дуней- тем тета Хъаниир Петро и ІуэхущIафэр ар зыцIыхуу щытахэм щIафIэлъапIэр, и фэеплъым хуэфащэ пщIэ щIыхуащIыр.

ЗАНКИШИЕВ Хъусен.

Хъаний Петро

Льэпкъ къуэпсыр, тхыдэр джыным дехьэх

Шэджэмкъ зэадэзэкъуэ Долэтджэрийрэ Залымджэрийрэ.

Зэманым зехьуэж, цIыхум и Іуэху еплыкIэмэ зэхьуэжкIыныгъэ хэр егъуэт. Залымджэрий зэрыжкIэжыкIэ, лэжьыгъэм щыпэрэувам тезырхэр ирахьэкIыу колониеХэм исар цIыху 200 хъуэу арат. Абыхэм яхэтт мызэмытIэу къыщIэхуахэри, япэу хабзэм ебэкъуэ ахэри, ауэ дэтхэнэмэ бгъэдыхьэкIэ щхьэхуэ кьыхуэбгъуэтын, гъэзэгуэхуэм зэрытеувэжыным, фым х уэущинм хуейт. Абыхэм яхэтт ядэлажьэхэр кьызыгурыІуэхэри, ауэ яжепIэр зэхэзышIыу зэрыпхъэр.

ЗэпльэкIыжмэ, зыпэрыта Іэнатіэм, зыхэта гупым ятеуэхуауэ и игу кьигъэкIыжын и мащIэкъым Залымджэрий. «Нэхьапэмрэ нобэрэ зэпльытмэ, ФСИН Іуэхущапіэм куэдкIэ зиужьащ и лэжьыгъэ кьыхэзгъэпщкIэжкIэ, ар техникэ, Іэмэпсымэ, хьумакIуэ ирехьуи, иджырей зэманым сыткIи хуэщIащ. Нобэ кьыгъэкIымытыжк, и АХьрэтыр нэху Тхьэм ищI, кьулыкъуэм и унафэщIу илъэс куэдкIэ лэжьа генерал Абыдэ Ахьмэд а зыужьынигъэ-ефIэкIуэныгъэм и фIыщIэ куэд хэлъщ. Лэжьыгъэм теухуауэ ар пхьашэт, ауэ захуагъэм и тельхьэ щIыху нэс т. Си фIэщ мэхъу а кьалэныр нобэ зи пщэрыльп полковник КIуэкIуэ Мухьэмэд, адрей унафэщIхэм а унэтIыныгъэхэм зэрыпащэнур», - жеІэ Залымджэрий.

Шэджэмыр ящыщщ нэхьыжым пщIэ х уащIу къэжIуэну м иригушхуэу, хэкупсэу кьэт ящэ щIэблэм. Гуапэу игу кьегъэкIыж и япэ ущиякIу ящ, щапхъэу щытахэр.

- Сыт хуэдэ Іэнатіэ ирехьуи, япэу лэжьыгъэм ущыпэрыуэкIэ, абы ухэзэгъэнымкIэ гъэзэкIуэ-ущиякIуэ щIыпIэ ящыщ хахуагъэрэ ящIыгъэрэ кьигъэзэбгъэрэ ящIыгъэ зыхьа Хэку зауэшхуэм, абы и пэкIи екIуэкIа гуэзвэгъуэхэм я тхьэдэм ущиритьэжкIэ. ЩIэблэ кьэсеэьм и льэхьэжи и Іэщ. Ауэ сыт хуэдэ зэхьуэкIынигъэ щыІэм, гъащIэр зищIысымрэ ар псом я нэхъ льапIэу зэрыщытымрэ пщыгъупщэхьунукъым, - жеІэ Залымджэрий.

УЭРДОКЪУЭ Женя.

Шэджэмрэ Залымджэрийрэ зыщIэлъэгъуэрэ щыщ зыбжанэм щытхъу яІэу, зы-хэтым я щапхъэу къэралым и щIыпIэ зэхуэмыдэхэм дзэ къулыкъур щрахьэкI. ДиІэщ дохутыр Іэщагъэм хуеджауэ абы ирилажьэ, гъунапкъэхъумэ едкIуэнІэхэр къэзыІуахэ къулыкъу зыщIэхэр. Абыхэм я щIэфIкIэ щрагъэхIэ, гуапэ тщохьу, щIалэгъуалэм ахэр я щапхъэщ.

КъэРАЛЫМ и хъумакIуэхэм яхьыхьэну зыазыгъэхьэзыр, а Іэщагъэм хуеджэ ныбжьыщIэхэм ящIещIу зи гугъу фхуэсщыну Едгъуэ Лидар. Ар сыт щыгъуи щIэхъуэпсырт Суворовым и цIэр зэрихьэу Владикавказ дэт дзэ еджапIэм щIэтIысхьэну. Зи адэ-анэр пасэу дунейм ехьжа щалэр зыпIэ, сыт и лъэныкъуэкIи къуэкIуэй хуэзыгъаэз и анэ шыпхъу Шэрийхэ Индирэрэ и анэдэлъу Іэмурбийрэ а мурадымкIи Лидар щадзэгъашэм, абы- хэм кьыдаІыгъащ икIи трагъэгушхуащ. НыбжьыщIэм и шыпхъу нэхъыжь ФатIимм и дэлъхум и тельхьэ щIыпIэ. Арати, классийр кьыхуэчи, ныбжьыщIэр кьыхиха училищэм щIэтIысхьащ, школ программэр едж.

Зыгъэпсэхугъуэ эманым Лидар курсант фащэ екIур щыгъэщу кьыщыкIуэжам, ныбжьыщIэ куэд абы дихьэхащ. Езы щыкIри гупым зэрахэзэгъам, ныбжьэгъущIэхэр зэриІэм, и фащэм, кьыхиха Іэщагъэм зэрыригушхэм гукъыдэжрэ дэражэгъуэрэ иІэу тхупэсэлъыхьащ. Абрэм, Елдар! Уи ІэщагъэкIэ, уи Іуэху зехьэкIэкIэ уи цIэ фIыкIэ ирагъуэ гъащIэм лъэ быдэкIэ ухуэзну ди гуапэщ. Ди фIащ мэхъу Хэкум и хьумакIуэ нэс кьыззэрыпхэкIынрэ.

ХЪЫМБЭЗЭР Рашид.

Дэ къытхуатх

Афэрым, Елдар!

Тэрч куейм хыхьэ Инарыкъуэй къуажэм и щIалэгъуалэм ящыщ зыбжанэм щытхъу яІэу, зы-хэтым я щапхъэу къэралым и щIыпIэ зэхуэмыдэхэм дзэ къулыкъур щрахьэкI. ДиІэщ дохутыр Іэщагъэм хуеджауэ абы ирилажьэ, гъунапкъэхъумэ едкIуэнІэхэр къэзыІуахэ къулыкъу зыщIэхэр. Абыхэм я щIэфIкIэ щрагъэхIэ, гуапэ тщохьу, щIалэгъуалэм ахэр я щапхъэщ.

КъЭРАЛЫМ и хъумакIуэхэм яхьыхьэну зыазыгъэхьэзыр, а Іэщагъэм хуеджэ ныбжьыщIэхэм ящIещIу зи гугъу фхуэсщыну Едгъуэ Елдар. Ар сыт щыгъуи щIэхъуэпсырт Суворовым и цIэр зэрихьэу Владикавказ дэт дзэ еджапIэм щIэтIысхьэну. Зи адэ-анэр пасэу дунейм ехьжа щалэр зыпIэ, сыт и лъэныкъуэкIи къуэкIуэй хуэзыгъаэз и анэ шыпхъу Шэрийхэ Индирэрэ и анэдэлъу Іэмурбийрэ а мурадымкIи Елдар щадзэгъашэм, абы- хэм кьыдаІыгъащ икIи трагъэгушхуащ. НыбжьыщIэм и шыпхъу нэхъыжь ФатIимм и дэлъхум и тельхьэ щIыпIэ. Арати, классийр кьыхуэчи, ныбжьыщIэр кьыхиха училищэм щIэтIысхьащ, школ программэр едж.

Зыгъэпсэхугъуэ эманым Елдар курсант фащэ екIур щыгъэщу кьыщыкIуэжам, ныбжьыщIэ куэд абы дихьэхащ. Езы щыкIри гупым зэрахэзэгъам, ныбжьэгъущIэхэр зэриІэм, и фащэм, кьыхиха Іэщагъэм зэрыригушхэм гукъыдэжрэ дэражэгъуэрэ иІэу тхупэсэлъыхьащ. Абрэм, Елдар! Уи ІэщагъэкIэ, уи Іуэху зехьэкIэкIэ уи цIэ фIыкIэ ирагъуэ гъащIэм лъэ быдэкIэ ухуэзну ди гуапэщ. Ди фIащ мэхъу Хэкум и хьумакIуэ нэс кьыззэрыпхэкIынрэ.

ХЪЫМБЭЗЭР Рашид.

Ди щIалэхэм дзэм къулыкъу щащIэ

Бын гуфIэгъуэ

Адэ-анэм дежкIэ нэхъ насып ин щыІэкъым я бынхэр зыхуей хуэзэу, щIэныгъэкIи лэжьыгъэкIи зэпэщу, узынпсу я льагъуным нэхьри. Абыхэм ящыщ зым анэр иришмэ, ар гуэхъуэщ, гуфIэгъуэ ящIэщ.

ЗЭРЫСАБИЙРЭ, быным я лейщ хуэкIыпIэкIэ ущымыуэну кьэхъу налшыкдэс Тхьэгъэпсэу Уэзырмэ зэзыІуэ щIэщIэ. Абы и анэ Лыкъуэжь Нелли иджыблагъэ кьыІэрыхьащ махуэгъэпсу кьыдагъэкIа дзэ альбомыр. И къуэм щIэхьэр пылъу и кьулыкъур зэрырихьэкIым и щыхьэтщ абы Уэзырмэс и сурэт зэритыр.

Къэбэрдей-Балькъэр къэрал университетым информатикэмрэ управленэмкIэ и къудамэр кьыхэзрнухьу, етIуанэ Іэщагъэми хэпабгъэ щIалэр экономикэ факультетым щIэтIысхьащ. Ар кьиухыным мазэ бжыгъэ фIэкIа къэмынауэ дзэр кьеджати, фIэфIу дэкIащ, зы махуи хущIемыгъэжауэ и кьулыкъур ирехьэкI.

Бжьыхьэм къэкIуэжыну щIалэм и гуфIэгъуэ къэщхьэщIат нэхъыжьхэм яльагъуну ди гуапэщ.

ИСТЭПАН Залинэ.

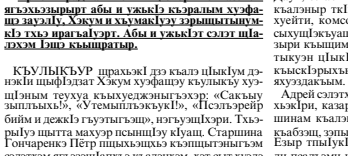

Си ящэ щытхъу

ГукъэкIыж

Армэм иража ныбжьыщIэхэр ящэ мазэхэм ягъэхъэзырырт абы и уэкIэ къэралым хуэфащэ зауэлIу. Хэкум и хьумакIуэ зэрыщытымкIэ тхьэ ирагъаІуэрт. Абы и уэкIэт сэлэт щIалэхэм Іэщэ кьыщыратыр.

КЪУЛЫКЪУР щрахьэкI дзэ кьалэ щIыкIэм дэнэкIи щыфIадэат Хъэх Хуэфащэу кьулыкъу хуэщIэным теухуа кьыхуеджэныгъэхэр: «Сакъыу зыпIыхьэ!», «Утемыпльэкъуэ!», «Псэльэрэр бийм и дежкIэ гъуэтыгъэщ», нэгъуэщIхэри. ТхьэрыІуэ щытта махуэр псынщIэу кІуащ. Старшинэ Гончаренкэ Пётр щщыхьэщхьэ кьэщщытэныгъэм сэлэтхэм я гъэзэщIапхъэ кьалэнхэм, хэт сыт хуэдэ Іэнатіэм пэрыувнуми кьеджащ. Сэ кьыслысат дзэ частым щIыхь щIыхь кьалэн - тревогэкIэ дыкьыкIэщIа Іэтэмэ, частым и бэракъым деж сыщытынут.

Арати, зы жэщ гуэрым, псори жеІм дыхилъафауэ, тревогэкIэ дыкьыхэзщIаІэтэ. ПсынщIэу зыкьэтхуапэщ, Іэщэр, пІэидзэ къуржьынхэр, сытми дызыхуеину псори кьатщтэри, старшинам дызыщигъэгъуэза ди кьалэнхэм дыпэрыуващ. Автоматыр си бгъэгум тельу бэракъым деж сыщытщ. Кьалэныр щепхъэкIкIэ, уплатъэ, уетIысэх хъунукъым, кьыптехьлъэмэ, уи дъакъуэхэр гьуэрыгъуэурэ зэблэих, машIэу зыбгъэщхъ мыхъумэ.

Псори зэбгрыкIыжри, щы дыхъуу дыкъэнащ: мэкъуудэ Корниенкэ Владимир, осетин Туаев Эльбрус, сэ. Пльыр офицерри адрей постхэр кьыпщIэну Іуэ!ат. Си гъуэхэм япэр - ІуэхутхъбзащIэт, ар фдемыщIэну кІуэ щы фIыкIэ ирагъуэ гъащIэм лъэ быдэкIэ ухуэзну ди гуапэщ. Ди фIащ мэхъу Хэкум и хьумакIуэ нэс кьыззэрыпхэкIынрэ.

Дауи, сэ абыхэм Іэщэ зтезыбгъэнгъкъым, ауэ кьалэныр ткIийуэ, хабзэм тету етхьэкIыну сыхуейти, комсомолец пэжу зыкьэзгъэлъэгъэну сыхуащхьэуащ. Ещанэуи зыкьыкъІэращащ, ауэ зыри кьыщимыкIым, ахэр скIэрыкIыжащ, я зыр тыкуэн щыкIум кІуэри щэхущ. Аргуэрыжьу кьыскIэрыкIыжьащ, щхэ жьыхуаІэу, арщхьэкIэ яхуэдэкъым.

Адрей сэлэтхэми хуэдэу, ди пльыр кьалэныр етхьэкIри, казарэмэ дгъэзэжащ. КьытІуща старшинам кьалэн кьытщищIри, автоматхэр дгъэкабзэщ, зэпытлъэщIыхьри, я пІэм идгъэувжащ. Езыр тпІуэкІуэри кьыткIэпльыпльащ, дотхэнэ ди псальэми кьедэІуащ. Владимиррэ Эльбрусрэ зэпыщIу жаІэащ, сэлэтхэм кьыхэшхащ.

Псори и пІэ идгъэзэгъэжа иужь, сатыру диувыкIыну старшинам учяфэ кьытхуищIащ. «Курсант Пщыбий, льэбакъэщIкIэ кьыхэкI. Кьалэныр нэсу зэрепхьэжам папщIэ, батальоным и унафэщIым кьыбгъэдэкIыу фIыщIэ къэблэжащ» - жиІащ абы. «Совет Союзым кьулыкъ хуэщIэ!» - жэуап естыжри, хуит сыщищIым гупым сахуэпжащ.

Абы щыгъуэ Корниенкэр Туаевымрэ чэзыкIэ кьалысым хэмыльэу наряд тхурытхэ тралъхьат. Ауэ «Си бзэр - си бийщ, псэльрейр - бийм и дежкIэ гъуэтыгъэщ» жаІакъым. Абы купщIэ, мыхьэнэ хэтыщ. Сыхуейт ди щIалэгъуэхэр зэкъуэсэу, зыыгъакIэ, зэпэлъыт, хабзэ яхэлъу, жыжьапIэу къэтэджыну.

Сызытепсэлъыхьыжар кьыщыхъуар блэкIа лІэщIыгъуэм и 50 гъэхэрщ. Ауэ, зэман куэд джІами, си ныбжьэгъуэхэм я щІэ-унэцIэр зэхъуэжІауэщ кьызэрихІуар.

ПЩЫБИЙ Сультан.

Лэскэн

Ягъэлъэпіэнущ

Хэкум и хьумакIуэм и махуэр Лэскэн Іэтауэ щагъэтъэпіэнущ. А махуэм паспортхэр япэу ратынущ зи ныбжьыр илъэс 14 ирикъуа еджакIуэ 30-м.

ГФІЭГЪУЭ махуэм хэтыну кьрагъэблэгъэнущ Хэку зауэшхуэм хэтауэ куейм кьина ветеранхэр, дзэ кьулыкъур щыхъ пылъу кьезыхьэпІахэр, районыкIуажэ администрацэхэмрэ жылагъуэ зэгухьэныгъэхэмрэ я лІыкIуэхэр.

Махуэшхуэ пэкIур хэкумрэ льаехэмрэ ятеухуа уэрэдхэмрэ усэжькIэ кьыззэІуахьнущ курыт школхэм я еджакIуэхэм. ИужькIэ утыку кьрашэнущ куейр зэрыгушхуэ ныбжьыщIэхэмрэ паспортхэр абыхэм езытынухэмрэ. Макъамэ дахэм щэту а дауэдапщэхэр зэфIэкIа нэхъыь, балигъыпІэ ивахэр зэпеэунущ хэкупсэ гъэсэныгъэр зи льабжьэ ІуэхугъуэхэмкIэ. Паспорт зратахэм кьагъэльэгъуэн хуейщ кьэралым и Гимным, Бэракъым ягъэхуа упщIэхэм жэуап тэмэм зэрыратыфыр. ИужькIэ Хэкум и хьумакIуэм и махуэм ирихьэлІэу ягъэхъэзыра концертышхуэ екIуэкIынущ, макъамэ-литературэ тепльэгъуэ кІэщIэкр ягъэльагъэнущ.

ЛЬОСТЭН Музэ.

Щэджэм Залымджэрий Урысеим Тэзырхэр ирегъэхъэныныкIэ и федерациэм Іуэхущапіэм и управленэу КъБР-м щыІэм и Іэнатіэ зэмылІэужьыгъуэхэм илъэс 27-кIэ щылэжьащ. Цыхухъур пенсэм щыкIуэ ныбжьыр щыІэм нэмысами, илъэс бжьыгъэ ныуухьыкIакIэ УФСИН Іэнатіэм кьалэныр щепхъэкIамэ, адэжь зыбгъэпсэхуну Іэмал кьует. Залымджэрий ар кьигъэсэбэпри тыІэжащ. Нэхь тэмэму жьыпІэмэ, и унагъуэм, дзэыльэх, ауэ зэман зэрримыІэм кьыхэкIыу ельхьэнэмыса Іуэхугъуэхэм елэжьмэ, нэхь кьищтащ.

ИлЬэС щэщIым нэскIэ зыпэрыта Іэнатіэм Залымджэрий и щэрыльхэр хьэлэлу, пщIэ кьыхуащу щрихьэкIащ. И Іуэху бгъэдыхьэкIэм, пэжыгъэм, лэжьыгъэфIым ящIэ абы дамыгъэ зэрыІэнэр, щыхъ тхьильэмрэ саугъэтхэмрэ кьыхуагъэфэщащ. Псом хуэмыдэу Залымджэрий и дежкIэ льапIэщ Лыгъэм и ордениР, апхуэдэу Урысей Фе дерацэм юстицэмкIэ и министрым кьыбгъэдэкI тыгъэр.

Залымджэрий и адэр Тэр ч куейм хыхьэ Дей кьуажэм щыщщ, езыр кьыщалъхуар Прохладнэ районым щыІэ Солдатскэ станицэрщ, и сабиигъэр щигъэкIуэри щыпсэурри Налшык кьалэщ. И адэ Іэнатіэр Къэрал кІуэ- Іуэхуэхмкіэ министерствэм щылажьэрти, абы кьалэныр щрихьэкI щыпІэм и унагъуэм и Солдатскэ станицэм щыІэ ныбжьыщIэхэм я Іуэхущапіэ дзэ ныбжьыщIэхэм я федеральнэ Іуэхущапіэм и управленэу КъБР-м щыІэм и ветеран Щэджэм Залымджэрий а Іэнатіэм щылэжьэну зэрытегушхуам, зыпхьыкIа гугъуехьхэм, гукъинэжь щыхъуэкIэ, нэгъуэщIэхэмкIи кьыдагъэшащ.

Залымджэрий Налшык кьалэм дэт курыт еджапІэ №5-р кьиухри, дзэныхэх инженер-механик Іэщагъэм хуеджэну Къэбэрдей-Балькъэр къэрал университетым щІэтІысхьащ. Ящэ илъэсыр щиухым, дзэм кьулыкъу щищIэну ираджэри, армэ кьалэныр ирихьэкIащ, иужьым и еджэным пищэжащ. «УФСИН-р сэ схуэдэ ІэщагъэлІ хуейти, механик нэхьыщхьэу сратъэблагъэри, а Іэнатіэр 1974 - 1980 гъэхэм есхьэкIащ. Иужьым инженер нэхъыщхьэ кьулыкъум сыпэрыуващ, адэжь нэгъуэщІэнатіэ зыбжанэми сыщылэжьащ», - жеІэ Залымджэрий. КIуэ пэтми и кьулыкъуэ дэкIуейэу, и пщIэм, къраГъэ дэхьхьым хэхъуэу кьежІуэкIащ Шэджэмыр. 1990 - 1993 гъэхэм следственнэ изоляторым и унафэщIу яГъэври, управленэм и тхьэмадэм и кьуэдэ кьулыкъуэм нэсащ. А псори кьрикIуащ абы и Іуэху бгъэдыхьэкIэм, и цIыху хэтыІэм, пэжагъэм.

Щэджэмыр зэрыжьІэжыкIэ Іуэхущапіэм и унафэщIу ящIэ-унэцIэр зэхъуэжІауэ кьызэрихІуар.

Зэманым зехьуэж, цIыхум и Іуэху еплыкIэмэ зэхъуэжкIыныгъэ хэр егъуэт. Залымджэрий зэрыжкIэжыкIэ, лэжьыгъэм щыпэрэувам тезырхэр ирахьэкIыу колониеХэм исар цIыху 200 хъуэу арат. Абыхэм яхэтт мызэмытIэу кьыщIэхуахэри, япэу хабзэм ебэкъуэ ахэри, ауэ дэтхэнэмэ бгъэдыхьэкIэ щхьэхуэ кьыхуэбгъуэтын, гъэзэгуэхуэм зэрытеувэжыным, фым х уэущинм хуейт. Абыхэм яхэтт ядэлажьэхэр кьызыгурыІуэхэри, ауэ яжепIэр зэхэзышIыу зэрыпхъэр я щхьэхуэ кьыщIэхуахэри.

ЗэпльэкIыжмэ, зыпэрыта Іэнатіэм, зыхэта гупым ятеуэхуауэ и игу кьигъэкIыжын и мащIэкъым Залымджэрий. «Нэхьапэмрэ нобэрэ зэпльытмэ, ФСИН Іуэхущапіэм куэдкIэ зиужьащ и лэжьыгъэ кьыззэрэпщIыкIэкIэ, ар техникэ, Іэмэпсымэ, хьумакIуэ ирехьуи, иджырей зэманым сыткIи хуэщIащ. А зэманым ди лэжьыгъэр зезыгъэкIуэу щыта, нобэ Къэрал кІуэдI Іуэхуэхэмкіэ министерствэу КъБР-м щыІэм иВ етеранэм я совет- тым и унафэщI, министрым и кьуэдэ Іуэжьа Думатэ Борис кьудым дыхуиунэтІащ. КьыхэзгъэщыщIри, апхуэдэ узэщIакIуэхэм, ущиякIуэхэм хуэныкъуэщ ди нобэрей щIалэгъуалэр, - жеІэ Залымджэрий. Шэджэмым нобэми пщIэнныгъэ яхуиІэщ зыдэлэжьа, зыхэта гупым. Абыхэм ящыщщ зыдеджа, и гъусэу лэжьыгъэм пэрыува, фІыри Іейри зыдигъуэ ныбжьэгъу пэжу кьыкIащIыху. Екъу лэжьыгъэ зэхуэмыдэхэр зыІэригъэхьащ, Урысейм и чинмэ хъуащ. Залымджэрийрэ ФатIимэрэ гукъыдэж кьарет я пхуэрыльхъу щыкIу Алинэ. Долэтджэрий ящыщщымыщIыкIым, я анэшхуэ Блинэ я зыпащI щыІэкъым, щIэблэм я щIэгъэкъуэнщ, я ущиякIуэщ.

Залымджэрий пенсэм кІуами, и Іэр зэтедзауэ щыс- кьым, атІэ и щІалэгъуэм щыщIэдзауэ дзэныхэх ГенеалогиГем (льэпкъ къуэпсхэр джынымі) йолэжь. Щэджэмэ я льэпкъыкIи и кьежьанІэм, кьызытехьукIам теухуа яп тхыльри кьыдигъэкIыну хунэсащ. Абы и зэманым и нэхъыбэр дэфтэр хьумапІэхэм щегъакIуэ икIи етІуанэ тхылыр ергъэхьэзыр. Апхуэдэу Залымджэрий д

Унагъуэ насыпыр къыщежьэр

● Жыщхьэ махуэ

Къашыргъэхэ я унагъуэм.

ЩIхьэлыкъуэ кьуажэм щыпсэу Къашыргъэхэ Мухьэдинрэ Фусэрэ зэгурыIуэрэ зэрэIуэжу илъэс 50 гуэгуанэ кьыхэзаехIуаш. Мы илъэсым и пэщIыдзэм абыхэм я унагъуэм хуагъэльэпIащ дышэ хьэгъуэлIыгъуэр. Нэхъыжьфlэхэр нобэ сыткIи щапхъэщ зи гъащIэр зы зыщIыну мурад зыщIа ныбжьыщIэхэм я дежкIэ.

КъАШЫРГЪЭХЭ я унагъуэм сышебIэгъам сэ гуфIэу кьыспечьахэщ дадэмрэ нанэмрэ я бынхэр, кьуэрылъхуэхэр, абыхэм кьатепщыкIыжакэр. Дадэмрэ нанэмрэ щыслъэгъуам сэ кьызгурыIуэщ щIэблэм кьапкрыкI гуапагъэмрэ нэщхьыфIагъэмрэ я кьежьапIэр. Сыдэрымыгугъауэ ди псалъэмакъыр тынш дыдэу етIэжкьащ, Мухьэдинии Фусии гушIэжку я гъащIэм и кьежлуэкIыклам сыщагъэгъуэщ.

- Сэ, Къашыргъэ Мухьэдин ТIупIэ и кьуэр, езым си фIэфыныгъэкIэ, 1934 гъэм Щхьэлыкьуэ кьуажэм сыкIыщащхъуащ... - апхуэдэу гушIыжу псалъэмакъыр кьыщIидзащ унагъуэм и тхьэмадэм.

Зэманым и зэблэхъугъуэ куэд зи нэгу щIэжа Мухьэдин гъащIэ тынш кьэрихъэжащ. Унагъуэм, ауэ ятIани нэхъыфIым хуэ эплъэу, и дуней те тыкIэкIэ щапхъэу мэпсэу. Къашыргъэ хабзэхъуэмэ Iэнатlэхэм щылэжащ. Апхуэдэу Правительствэм егъэщIылIа хабзэхъуэмэ Iэнатlэхэм ильэс 25-кIэ щыIащ. И лэжьыгъэIым кьыпэкIуэу абы кьыхуагъэфэщащ «Хьэлэлу кьуэлыкIуэ зэрэщIэм папщIэ», «Илъэс куэдкIэ и кьару емыблэжу и кьулыкъым зэрыпэрытам папщIэ» медалхэр. Щхьэгъуэсэ хуэхъуэ Фусэ Урыхъ жылэм кьыщыхъуащ. Ныбджэфэщ унагъуэм я нэхъыжьхэ, балигъыпIэ щиувэм, кьызыхэкIам зыгуэркIэ защIигъэкIуэну Налшык лэжьапIэ кьэкIуащ. Мис абы щыгъэм, Мухьэдин и ныбжьэгъу щIалэм ахэр зэригъэщIыхуащ. Зэ зэхуэзэгъуэм Къашыргъэм кьыгурыIуат а хьы-джэбзыр гъащIэ гъ уэ гъ пэж зэрэрыхъунур. ЕтIуанэ щIэзэхэзам, щIалэм и гурыльхэр пщащэм хуиIуэтащ, ещанэ зэIущIэгъуэр ныбжьыщIэхэм я хьэгъуэлIыгъуэкIэ ихуащ.

- Зэманыр гугъут, зауэ нэужь лъэ хъэнэгъ, лэжьыгъэшхэ я кьыптэщылът, - игу кьегъэкIыж Мухьэдин и щIалэгъуэр. - Абы кьыхэкIыуи, псальэм папщIэ, унэгуащэр удэ гъэгъакIэ е саугъэт гуэркIэ «згъэфIэну» апхуэдэ Iэмал щыIэтэкъым. Си мазэ улахуэр тумэнитхут зэрэпхъур, сабиитIыпI диIэти, ахэри зыхуей кьэгъэзэн хуейтэкъэ?!

- Апхуэдэу щыгъуэ, дэтхэнэри зыхуей хуэбгъэзащ, гъащIэм лъэ быдзкIэ хэбгъэзащ. Сыт хуэдэ Iэнатlэ пэрыт ахэр?

- Хьыджэбзэ нэхъыжь Оксанэ Щхьэлыкьуэ дэт курыт школым ильэс 30 хьуауэ пэщIэдзэ классхэм щрегъаджэ. Ар КъБР-м Щыхубэ егъэджэнымкIэ и отличникэ. Марьянэ, Заремэ, Заурбэч сымэ хьэрычэтыщIэ Iуэхум эратащ. Къу эрылъху-пхъурылъх уу 8, абыхэм кьатепщыкIыжауэ хьыджэбзэ цыкIуитI диIэщ.

- Унагъуэ кьаIэнхэр сыт хуэдэут зэрыбгуэшыр? - зыхуэгъаазэ ныжы унагъуэм.

- Цыхъухъур унагъуэм и тхьэмадэщ, абы пщIэ хуэщIын, и жьIэм едэIуэн хуейщ. У нагъуэ Iуэхухэри сабийхэм я гъэсэнри нэхъыбэу зи пщэ кьыдэхуэр цыхъубзыщ. Абы и лъэныкъуэкIэ псальэмакъ зэи ди зэхуакъ кьыдэхуэкъым.

- Кьэралым унафэщитI иIэмэ, Iуэхур ипэкIэ зэи кIуэтэнукъым, - кьыпещэ абы и псальэхэм Мухьэдин. - Дэтхэнэми езым и Iуэху зэрыпхуигъэкIыным хущIэкъунущ, абы кьыхэкIыуи льабжьэ быдэ иIэнукъым. Апхуэдэщ унагъуэри.

- Фи Iуэху еплыкIэр щыIэтемыхуа, псалъэмакъ гуэр фи яку кьыщIэхъуэ щыIэкъэ?

- Псальэмакъри зэгурымыIуэныгъэри зэхуэдэу кьыхокI кьуленигъэми тхьэмыщкIагъэми. Щыхуэм и унагъуэр тэмэму зэригъэпсэуфын мылъкум нэхъыбэ хуейкъым. ЗэрыжаIэщ. Ахъшэм и куэдри и машIэри щагъуэгъэкъым. Ди макъым зедгъэIэту дыщыIэпсэлъа кьэхъуакъым, ауэ ди Iуэху еплыкIэ щыIэтемыхуэ щыIащ. Сыт хуэдэ Iуэхуми хэкIыпIэ иIэщи, мис ар кьэлъыхъуэн хуейщ. Тум я зым димычыхэмэ, зэхуэдэу зекIыпIэщ.

- Унагъуэ насыпым, зэIуэпэщым и экIыпIэ нэхъыщхьэу сыт кьэфIыгъэр?

- Зым жиIэр адрейм зэхихьу щытын хуейщ. Гъэсэныгъэм гупыгъэ нэхъыбэ хуэщIигъкъущ. ГъащIэм и хабзэ нэхъыщхьэм - ди лей нэгъуэщIым зэредмыгъэкIыным - дытету дыпсэуащ. Мылькушхуэ дбгъэдэмылъамы, диIэр дрикъурт, хадэм кьитхъимкIэ дыпсэуфырт. Ди кьэкIуэнгъэр зэрыхьунур зыхэтщIэу дыпсэурт, пщэдей гуэгъэфIэхэр худи Iэт.

- Сыт гъэсэныгъэм щыныхъапэр?

- Адэ-анэм я жьIэм щIэту, зэгурыIуэныгъэм и мыхьэнэр зыхащIэу кьэгъэхъуэн хуейщ сабийхэр, махуэшхуэхэр зэрыунагъуэу гъэпсэлапIэхъэщ. Си щIалэгъуэм щыгъуэ апхуэдэу кьызгурыIуакъым си сабийхэр щэнигъэм нэхъыбэу дегъэхъэхьн зэрыкъуеяр. Абы щыгъуэм а Iуэхум гулыгъэ нэхъыбэ зэрыхуэзыщIар иджкIыщ кьыщызгурыIуэжар. ИджкIыпэ абыхэм дэтхэнэми я Iуэхур хьарэынэщ, гъащIэм щызыIэрагъэхьа уиIэпэмкIэ езыхэр зыхуэзарэзыжкIыщ.

Къашыргъэхэ Мухьэдинрэ Фусэрэ я гъащIэм и кьежьэкIыклам нэхъ куууэ сыщыгъуэзэхуу, гупсысэ куэд си щхьэм щыIэрабгIащ. Сыт я зыныкъуэхэм унагъуэ быдэ, лъэщ кьежьэ Iуэу адрейхэм я гъащIэ гъэгъанэм зэгъуэсэу лъэбакъуэхэр хачэным хунэмысу щIызэбгъэджьыжхэр?! Иужьрейхэм нэсу кьагурыIуэу кьыщIэкIынукъым унагъуэ зэгурыIуэ ухуэнымы лъэныкъуитIми хэлъхьэныгъэшхэр зэрыхуащIыпхъэр, зэхуащыткIэфIхэм я лъабжьэм лэжьыгъэшхэр зэрыщIыр. Мис апхуэдэу зэхэуухуэнащ унагъуэ насыпыр!

МОКАЕВЭ Иннэ.

● Шэджэм куей

«ЩIалэгъуэ» гупыр

Щэджэм куейм хьыхь Яныкьуей къуажэм Щэнхабзэмкlэ и унэм щагъасэ «ЩIалэгъуэ» уэрэджыкIуэ гупым лъэпкъ гъуэзджэм хуищIа хэлъхьэныгъэм папщIэ КъБР-м щэнхабзэмкIэ и министр Фыриз Руслан и унафэкIэ фIащащ «ЦIыхубз ансамбль» щIэлъапIэр.

2005 ГЪЭМ, иджыри еджакIуэхэу, лъэпкъ макьамэм дихьэх щIалэ цыкIухэу Алиев Альберт, Газаев Руслан, Джантудуев Алим, Сарбашев Шакмэн сымэ гупыр щызэхэтащ. Зарегъэпэщауэ щытащ. 2004 гъэм ахэр «Сэлам алейкум» телерадиофестивалым и лауреат хъуащ, Уфа къалэм щекIуэкIа, тыркуу щIалэгъуэлэм я «УРАЛ-МОНО-2006» ешэн дунейпсо зэпеуэ-фестивалым, иужькIэ «Гъэм и уэрэдхэр-2006», «Гъэм и уэрэдхэр-2007» зэхьэхьэ-фестивалхэм ящыгъэ щIэзыIэрагъэхьащ.

Къэрэшей-Шэрдэжасым щекIуэкIа «Сабантой-2008» гъатхэ зэхуэсыжьхэм «ЩIалэгъуэ» гупым кьыщIэкIуагъэфэщащ къэрэшей лъэпкъым и щэнхабзэм хуащIа хэлъхьэныгъэм папщIэ диплом.

КЪУЭШКЪУЕЙ Борис.

Есэнтlыгу къалэм иджыблагъэ щекIуэкIа «Урысейм и макъ» 5-нэ урысейпсо зэпеуэ-фестивалым и саугъэтыр хуагъэфэщащ Прохладнэ къалэ щыщ, «Голос Юга России» цIэр зезыхьэ Шихмагомедовэ Камилэ.

● Зэпеуэхэр

«Урысейм и макъ»

ПРОХЛАДНЭ къалэм щыщу зэхьыхьэм хэтащ абы дэт Щэнхабзэмкlэ унэм щылажьэ, Кривенкэ Еленэ зи унафэщI «Вагъуэбэ» студием и гъэсэнхэр. Пугачёвэ Аллэ игъэзащIэ «Папа купил автомобиль» уэрэдыр жызыIа Вахрамеевэ Дарье 3-нэ нагъыщэ зиIэ дипломыр къыщратыжьым, къэпщытакIуэхэм ящыщ зым къиIытащ ар артист хьэзыру. Манасян Эдитэ «Ду-ду-ду» гушIэ уэрэд цIыкIур макъ дахэкIэ зэригъэзэщIам папщIэ «ТекIуэныгъэм зэрыхущIэкъуам щхьэкIэ» дипломыр кьратащ, икIи Волгоград щекIуэкIыну зэхьэзэхуэм уасэ щIымту хэтыну ирагъэблагъащ.

ПАНФИЛЕНКЭ Людмилэ.

Кавказ Ищхьэрэ Къухьэпlэ дахащэм и адыгэ лъагъуэжьхэмкIэ къыщызыкIухьыщ фIыуэ зыдыкъухуэм я гуп къызэрэгъэпэщыщыр ди гурагъэщ. Зэкlэ куэд дымыкьуми, нэхъыщхьэр аракьым, атlэ апхуэдэ нэгуэзгъэужьыкIэм гу лъитащ щIалэхэр дызэрпlэращ.

Нобэкlэ пыдощэ ди гъуэгуанэ тхыгъэхэм.

Налшык икIыу Адыгейм кIуэцIрыкI лъагъуэжьмкlэ тенджьиз ФIыцIэ Iуфэм уэрылъуэфыным иригъуаз щIалэхэр Щхьэгущэ псыхьэщхьэ кьыдзэ Гъуаззрыпль къужькIэ ирагъэкIуэ ящыщ нэху дыкьыщIидзащ.

Дэ, Бышэн Хьэбас, сэ, щоджакIуэ зэныбжьэгъуэхэу Хьэбас и кьуэ Асльэнрэ Мэремыкъуэу Амиррэ - кьыштпэщыльт абазэхэ, убых Iуащхьэ лъагэхэм дыдщхьэдэхуэу тенджьиз Iуфэм дынэсын папщIэ, зы щIыпIэм дикIыу адрейм дыкIуэрэр иджыри пщэдджьжьитху бгым кьыщидгъэхьэну.

Нэху кьыщыттещхьа щIыпIэ дахэм махуэщIэр гуапэу кьыщыттпежьащ. И тlани, гъуэгу дыззэрытехьэжьнум зыштедухуа щхьэкIэ, лъэсу куэдрэ укIуэн зэрыхуейр кьыттехьэлъэ, - жьыIэри, тIэкIуи дызыщIэгупсысыкьжат. АрщхьэкIэ, «гъуэгу у техьэ кьытенэркъым», жьыхуIэ Iуэху бгъэдыхьэкIэр тедгъэкIуэри, зекIуэм пыдмыщIэн гупсысэр тщхьэщыужащ.

Жэщ щитха чэтэн щыIэ цыкIуитIымрэ адрей хьэпшыпхэмрэ зэщIэткъуэжри, щхьэж кьылыдгъэсар и пlэндзэ у, кIапсэ щыкIэу ищхьэрэкIэ едукьуэдинхащ. Щхьэгъащэпс кIеим дыдзэту дыздехьи, куэд дымыкIуу сэмэгурабгъумкIэ щыIэ кьуэ бгъунк цыкIым дыкуэзащ: ар Хьэкхъуафэпс ЩхьэгущэщхьэкIэ щыхэкъужрат.

Гъуэгуанэ дыубзыхуам ипкъ иткIэ, адэкIэ здздгъэзэн хуейр а псы бгъунжьр кьыздэж кьуэладжкIэ лъэныкъуэрат, тIуащIэ бгъуфIэм дыкьыдэмыкI щыкIэ иджыри зэ дызэчэнджьыжащ.

Гъуаззрыпль ищхьэрэкIэ дыкьыззреха тIэкIум кьыгъэлъэгъуат щхьэж кьыкуэхьэкIыну хьэлъэр сыт хуэдизми. Щхьэгущэ кIеир Мейкъуапэ нэсыху зэщIэзыгъэхьэ ясфальт гъуэгу зэлъыIухам нэмыщI нкъуреягъкIэ нэм кьипльыкIыдзэ, мэзыпlэ бгыхэмрэ адэкIэ-мыдэкIэ зызыIуантlэ Щхьэгъащэ псышхэ уэмрэт. Иужьрейм и даущ макъым дыщIэдзIуу заулрэ дыщыскри, зыкьэтlэтыжащ. Ипэ зекIуэгъуэм си адрэ щыпхъуэм и кьуэ Уэлджыр Зауррэ дэрэ дгъэжьнэхуа Хьэкхъуафэпсыкьуэ (Желобная) дэт гъуэгу задэр тщызыгъэпсынщIэн мащIэм щхьэкIэ эштплпхъыньму дыззгурыIуащ.

ИкIи дежьэжауэ дыздэкIуэм, дэ щIэх дыдзу гу льыгтащ гъуэгубгъуэм Iут унэщIэхэм ящыщ зым и деж щыт «УАЗ» машинэм, ар зей ущыщIалэм. Абы дыщелъэIуэм, дыкьигъэщIэхьуакъым: уасэ мащIэ гъэркIэ дызэгурыIуэри, и «шым» дигъэкIэсащ, дыздишэфым нэс зынедгъэдзысащ. «Адэжь быркъуыжьркъуэщ - щыжьIэм, сыт тщIэнт, «гум» дыкьелкIэжащ.

Дызыдэт кьуэм и кьежьапIэм хуэзэу щыIэ «Нэгъуей бгы» екIуэкIым и лъабжьэм щIэт «партизан гуэлкIэ» здэжь псы хьурей дахэм дынэсын щхьэкIэ иджыри километр 10 хуэриз тlун хуейт. Ари хьэпшып хьэпхэр зэ тIыгъыу.

Гъуэгур Iейт, вагъэбдзэмэ зэгъыдзэкIам ещхьу, дэтхэуа кууэр иIэу. Мы гъуэгур ар нэхъ бгъуфIэ икIи машинэхэмкIэ зекIуэгъэфIэ щыIам теухуэ лэжьыгъэр ильэс зыбжанэ хуауэ мы щыIпIэм щокIужкI. Гъуэгуукъуэхэм я зыгъэпсэхугъуэ махуэти, машинэтракторышхуэхэр адэкIэ-мыдэкIэ щыIэжэтт. Уиж жь цыкIу гуэрым деж щыт хьэмакIуэ щIалэм дыбгъэдыхьащ. ФIэкъуэ зэтхьу, дыздэкIуэ лъэныкъуэр щыжьетIэм, езыр кьыздэпхъIуащ: «Ищхьэжьи кьуэрэ, тIуащIэ бгъуфIэм дыкьыздэмыкI щыкIэ иджыри зэ дызэчэнджьыжащ.

Гъуаззрыпль ищхьэрэкIэ дыкьыззреха тIэкIум кьыгъэлъэгъуат щхьэж кьыкуэхьэкIыну хьэлъэр сыт хуэдизми. Щхьэгущэ кIеир Мейкъуапэ нэсыху зэщIэзыгъэхьэ ясфальт гъуэгу зэлъыIухам нэмыщI кьухуерягъкIэ нэм кьипльыкIыдзэ, мэзыпlэ бгыхэмрэ адэкIэ-мыдэкIэ зызыIуантlэ Щхьэгъащэ псышхэ уэмрэт. Иужьрейм и даущ макъым дыщIэдзIуу заулрэ дыщыскри, зыкьэтlэтыжащ. Ипэ зекIуэгъуэм си адрэ щыпхъуэм и кьуэ Уэлджыр Зауррэ дэрэ дгъэжьнэхуа Хьэкхъуафэпсыкьуэ (Желобная) дэт гъуэгу задэр тщызыгъэпсынщIэн мащIэм щхьэкIэ эштплпхъыньму дыззгурыIуащ.

ИкIи дежьэжауэ дыздэкIуэм, дэ щIэх дыдзу гу льыгтащ гъуэгубгъуэм Iут унэщIэхэм ящыщ зым и деж щыт «УАЗ» машинэм, ар зей ущыщIалэм. Абы дыщелъэIуэм, дыкьигъэщIэхьуакъым: уасэ мащIэ гъэркIэ дызэгурыIуэри, и «шым» дигъэкIэсащ, дыздишэфым нэс зынедгъэдзысащ. «Адэжь быркъуыжьркъуэщ - щыжьIэм, сыт тщIэнт, «гум» дыкьелкIэжащ.

Абыхэм куэдым гуфIэкIуэ ирагъэкIыжащ. Я лэжьыгъэм хуаIэ бгъэдыхьэкIэм кьегъэльагъуэ я бзылъхугъэхэр кьыхаха Iэщагъэм кьызэрыхуигъэщIар. Апхуэдэу зи Iэнатlэм псэ кьабзэкIэ пэрыт а цIыкIу Iуэхуитlым, ар зыгъэгумэкIыну щIэныгъэ щыIэ. Ар ныкъуэмыпытэнщ. Уэшнщагъэ быдэ яIэу дуней щIэращэм гу щахуэну сахуохьахьуэ абыхэм.

ЩХЬЭГЪЭПСО Амсирэт.

● Адыгэ гъагъужьхэмкIэ

Партизан хуей

Щхьэгущэ и щхьэ джабэ нэкIуэр.

Дызыдэт кьуэм и кьежьапIэм хуэзэу щыIэ «Нэгъуей бгы» екIуэкIым и лъабжьэм щIэт «партизан гуэлкIэ» здэжь псы хьурей дахэм дынэсын щхьэкIэ иджыри километр 10 хуэриз тlун хуейт. Ари хьэпшып хьэпхэр зэ тIыгъыу.

Гъуэгур Iейт, вагъэбдзэмэ зэгъыдзэкIам ещхьу, дэтхэуа кууэр иIэу. Мы гъуэгур ар нэхъ бгъуфIэ икIи машинэхэмкIэ зекIуэгъэфIэ щыIам теухуэ лэжьыгъэр ильэс зыбжанэ хуауэ мы щыIпIэм щокIужкI. Гъуэгуукъуэхэм я зыгъэпсэхугъуэ махуэти, машинэтракторышхуэхэр адэкIэ-мыдэкIэ щыIэжэтт. Уиж жь цыкIу гуэрым деж щыт хьэмакIуэ щIалэм дыбгъэдыхьащ. ФIэкъуэ зэтхьу, дызыдэкIуэ лъэныкъуэр щыжьетIэм, езыр кьыздэпхъIуащ: «Ищхьэжьи кьуэрэ, тIуащIэ бгъуфIэм дыкьыздэмыкI щыкIэ иджыри зэ дызэчэнджьыжащ.

Гъуаззрыпль ищхьэрэкIэ дыкьыззреха тIэкIум кьыгъэлъэгъуат щхьэж кьыкуэхьэкIыну хьэлъэр сыт хуэдизми. Щхьэгущэ кIеир Мейкъуапэ нэсыху зэщIэзыгъэхьэ ясфальт гъуэгу зэлъыIухам нэмыщI кьухуерягъкIэ нэм кьипльыкIыдзэ, мэзыпlэ бгыхэмрэ адэкIэ-мыдэкIэ зызыIуантlэ Щхьэгъащэ псышхэ уэмрэт. Иужьрейм и даущ макъым дыщIэдзIуу заулрэ дыщыскри, зыкьэтlэтыжащ. Ипэ зекIуэгъуэм си адрэ щыпхъуэм и кьуэ Уэлджыр Зауррэ дэрэ дгъэжьнэхуа Хьэкхъуафэпсыкьуэ (Желобная) дэт гъуэгу задэр тщызыгъэпсынщIэн мащIэм щхьэкIэ эштплпхъыньму дыззгурыIуащ.

ИкIи дежьэжауэ дыздэкIуэм, дэ щIэх дыдзу гу льыгтащ гъуэгубгъуэм Iут унэщIэхэм ящыщ зым и деж щыт «УАЗ» машинэм, ар зей ущыщIалэм. Абы дыщелъэIуэм, дыкьигъэщIэхьуакъым: уасэ мащIэ гъэркIэ дызэгурыIуэри, и «шым» дигъэкIэсащ, дыздишэфым нэс зынедгъэдзысащ. «Адэжь быркъуыжьркъуэщ - щыжьIэм, сыт тщIэнт, «гум» дыкьелкIэжащ.

Абыхэм куэдым гуфIэкIуэ ирагъэкIыжащ. Я лэжьыгъэм хуаIэ бгъэдыхьэкIэм кьегъэльагъуэ я бзылъхугъэхэр кьыхаха Iэщагъэм кьызэрыхуигъэщIар. Апхуэдэу зи Iэнатlэм псэ кьабзэкIэ пэрыт а цIыкIу Iуэхуитlым, ар зыгъэгумэкIыну щIэныгъэ щыIэ. Ар ныкъуэмыпытэнщ. Уэшнщагъэ быдэ яIэу дуней щIэращэм гу щахуэну сахуохьахьуэ абыхэм.

ЩХЬЭГЪЭПСО Амсирэт.

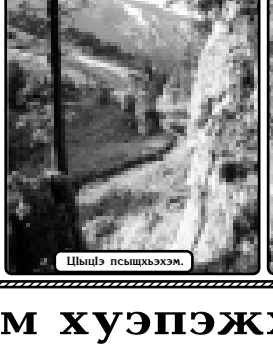

Цыщlэ псыщхьэхэм.

Щхьэгущэ и псыхъуащхьэхэм.

● Спорт

Дзюдо

Къэралпсо зэпеуэм зыхуагъэхьэзыр

Астрахань щекIуэкIащ щIалэ, хьыджэбз цыкIухэм дзюдомкIэ я урысейпсо зэхьэзэхуэ. Абы ирихьэлIащ къэралым и спортсмен ныбжьыщIэ 600-м щигъу. Къубэрдей-Балькъэрым и щIыхьыр зэхьэзэхуэм щахъумащ дзюдоистэ 10-м.

КИЛОГРАММ 55-рэ зи хьэлъагъэхэм я гупым ещанэ увыпIэр къыщихьащ Циканов Исльам (тренерыр Щоджан Сультlанщ). А хьэтыгъэ дыдэм ебланэ щыхьыдащ Гаджиболаев Артур. Хьыджэбз цыкIухэм я зэхьэзэхуэм ебланэ увыпIэр къыщылъысащ килограмм 63-рэ зи хьэлъагъэ КляпинкI Юлианнэ (тренерыр Рахманов Валерийщ).

Зым мэз ныкIъуэиупщIкI ящIа мы кьуэ «зэхуэщIам» дыдэсын щхьэкIэтэкъым дыкьыщIежьар. ЗыгъэщIэкъуэжауэ гъуэгу у техьэжьи хуейт.

ИпэкIэ упльэмэ, сэнтх щIэтлъыпIэр льагъкъым, арщхьэкIэ хьэпшыпым хьэпхэ къыщIащ.

Зи мэз ныкIъуэиупщIкI ящIа мы кьуэ «зэхуэщIам» дыдэсын щхьэкIэтэкъым дыкьыщIежьар. ЗыгъэщIэкъуэжауэ гъуэгу у техьэжьи хуейт.

ДызэкIуэ лъэныкъуэр щыхуэтIуэтэм, Пщымахуэхэ я кьуэм чэнджэщ кьыдитащ электрокъарур зрикIу гъущ кIапсэхэм я лъабжьэм щIэкI лъагъуэм дригъуэззну.

- Ар сыт щхьэкIэ? - щыжетIэм. - Нэхъ кIэщIу, - жиIащ Анзор, - нэхъ псынщIэу «Партизан гуэлым» фынигъэсыну кьысщохьу.

А махуэм лъэсу кьэткIуар машIэми, щхьэж кьехъулIамкIэ дызыкуэрэзыжу, пщапэр щыгъэхуэм, «зекIуэ хэщIапIэ» дылъыхъуэн щIэздзащ. ИкIи кьэдгъуэтащ гъуэгугущхэм ираупщыкIыуэр зэрыкъагъэ кьагъэ кьуэ бгъуфIэ, и кум ху эззу псы щыкIу ежхэщу.

Пхъэ гъэсыни здэкуэд, псыми пэмыжьжьэ щIы щхьэфэ дкъуэ тIэкIум чэтэн пщыIэхэр щыдгъэуэн хьунут. Ахэр зэгъэзэжуэныр си пщэщIэслъхьэжьым, пщыхьэщхьэшхэр Хьэбас зэрригъэпэщащ.

Ныбжьэгъуэ и нэшхуэгушхуагъэмрэ и Iэбэкъемрэ щыплъагъуэр, унугъэмыхьэнпхъуэ зэрфIэкIынутэжьым. Унэ кIуэцI щIэмысми, тынышгъуэм пэIэщIэми, щIыуэпсым хэсыхьу, дэнэкIэ зимыгъаазэми ахьуэ хуэмычэм хуэдэу кьыщIигъэхьуфынут Бышэнжьи.

Дакъэжь мафIэ зэщIэщIамкIэ кIэртIофрэ лырэ здэдгъаавэри, шейри тедгъэуващ. IэфIу дышхэри, мафIэ бзийхэм я нэхуэ зытридзэ уэздыгьей жыгышхуэхэм я лъабжьэм дыщIэгъуэлъхьащ, уафэ лъащIэншэм иц вагъуэбэм дыхэплъэу, гупсысэ Хьэблэ, Улапэ дэсхэм. ИкIи абдеж кьыдихьэлIа щIалэм дыкьыздикIа-дызыщыщхьэмкIэ зыкьыщедгъэцIыхуам, езыми: «Хуэдэ жыIэ, Пщымахуэхэ сащыщу, си цIэр Анзорщ», - жиIащ.

Дыкьэзэыухьуреихь щыуэпсымрэ махуэм и дахагъэмрэ ядекIуэн гуапагъэ хэлъу кьыздэпсэльащ а щIалэр. АрщхьэкIэ кьыпеплъэ и лэжьэгъум и дежь езыри ехьыжьи, дэри гъуэгум адэкIэ хэдгъэщIын